TEGN

KULTURTIDSSKRIFT OM
OG MED TEGNESERIER
3/93

kr 45,-

Waldemar Hepstein - Norges Woody Allen?

3.21
KR 30.00

Intervjuer og artikler

STEM PÅ MEG - eller DØ!

Historiske serier

Kraftig Kost: 10 sider tegneserier

Lars Elling

Anmeldelser Debatt Nyheter og mye mer!

"SELVPORTRÆT I HELVEDE M/CIGARET"

TEGNESERIEINTERESSERT?

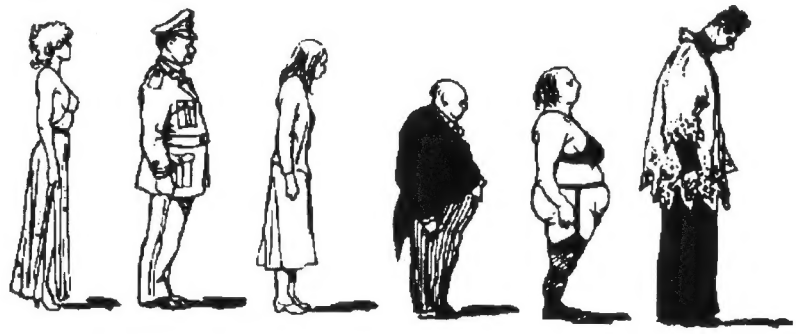

LANDSFORENINGEN TEGNESERIEVENNEN

Bli medlem og få spesialtilbud på tegneserier, pins og mye annet.

Støtt tegneseriene i Norge!
Kun kr 200,- for livsvarig medlemskap
Kun kr 20,- for vanlig medlemskap

DET NASJONALE TEGNESERIEARKIV

Komplett samling av norske tegneserier fra 1986. Stor samling av fagtidsskrifter, fagbøker, presseklipp m.m.

Vi mottar gjerne trykksaker, serier og bøker som gaver til arkivet.

Alt av interesse!

FELLESANTIKVARIATET

Bøker - tidsskrifter - tegneserier - salg - kjøp - bytte! Fører alle skandinaviske tegneserietidsskrifter.

Spesialist på krimbøker, humor og norsk skjønnliteratur.

Be om liste!

TEGN

Nordens mest tekstrike og omdiskuterte tidsskrift, om og med tegneserier!

Et absolutt **must** *for kultursnobber og tegneseriefriks!!!*

Kr 42,- pr. løssalgsnr. og
kr 165,- i abonnement (4nr. - ett år).

NORSK TEGNESERIEFORUM

Landsdekkende med eget medlemsblad. Lokalforeninger landet over!

Mange rare og spennende aktiviteter. Be om velkomstpakke!

Junior kr 60,-, senior kr 100,- og
støttemedlemmer kr 400,-

TEGN A/L BUM

Norske kvalitets-tegneserier? Nasjonalromantikk? Vold? Action? Kunst? og mer til i TEGN A/L Bum's **Steffen Kverneland***:*

Jonas Fjeld - De knyttede never

Kun kr 98,-

ALT SAMLET I WESTYE EGEBERGS GT. 8C V/ TELTHUSBAKKEN,
OSLO 1, TLF.: 22 36 07 70

Kryss av for en eller flere bestillinger. Klipp ut og send inn

- ☐ *JA! Jeg vil bli medlem av* Tegneserievennene
- ☐ *JA! Jeg vil bli medlem av* Norsk Tegneserieforum
- ☐ *JA! Jeg vil abonnere på* TEGN
- ☐ *JA! Jeg vil motta albumet* De knyttede never
- ☐ *JA! Jeg vil ha bokliste fra* Fellesantikariatet
- ☐ *JA! Jeg vil ha tegneserieliste fra* Fellesantikariatet

Navn: _____ *Alder:* _____

Adresse : _____

Postnr./Sted : _____

BREV

Kan sendes ufrankert i Norge. Adressaten vil betale porto.

Svarsendingsavtale nr. 150260/19

ForeningsService, *Fellesinvest*
St. Hanshaugen postkontor
0131 OSLO

Kjære leser...

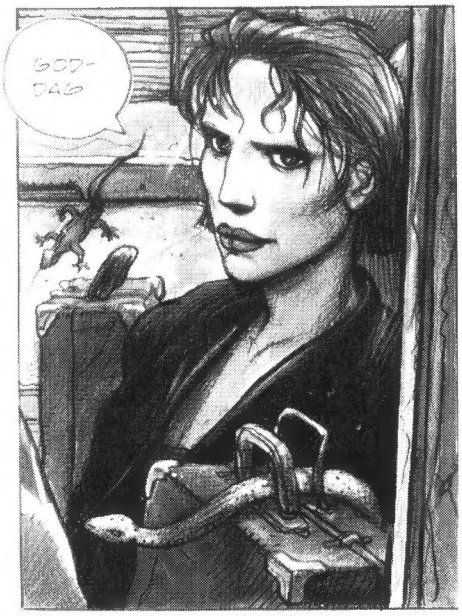

Velkommen til nok et nummer av TEGN! Forhåpentligvis har vi nok engang klart å lage et nummer til glede og fortvilelse. Mest det første vil vi tro...

Etter de obligatoriske sidene med leder og TEGN i tiden starter vi friskt og frekt med et dobbeltintervju med **Waldemar Hepstein** og **Tor Lier**. Er ikke det nok intervju, så har vi sågar også med en av årets debutanter: **Lars Elling**, hvis album - **Dårenes Formynder** er ute til salg i denne stund. Les forøvrig omtalen på side 41. Øyvind Holen bringer oss til **Japan** - men muligens ikke det Japan som vi kjenner... Morten Harper fører oss videre inn i **historien**, mens **NTF** inviterer til sporty **tegneseriekonkurranse**. Tor Arne Hegna prøver å dra igang en **debatt** før vi slipper løs **Kraftig Kost** på våre lesere... 10 sider tegneserier i denne omgang før vi runder det hele av med **anmeldelser** og vår alles kjære **egotripp**!

Innhold

Innholdsfortegnelse	**3**
Informasjon og Leder	**4**
TEGN I TIDEN	**5**
Waldemar Hepstein	**8**
Lars Elling	**14**
Stem på meg - eller dø!	**20**
Tegneserier og historien 2. del	**24**
NTFs tegneseriekonkurranse 1994	**28**
Debatt	**29**
Kraftig Kost ved Erik Falk	**30**
Anmeldelser	**42**
Ego-annonse	**50**

©-LISTE

Illustrasjoner

Copyrightlisten forrige gang falt ut, så vi bare sier ganske enkelt at de enkelte rettighetshaverne ikke er nevnt, men heller ikke glemt. Forsiden er det Waldemar Hepstein som bringer oss. Han er også ansvarlig for sidene 8 - 13. S. 2: Milo Manara, s.4, 14 - 19, 41: Lars Elling, s. 5: Foto: TAH, øverst: Norsk Barneblad, Midten: KFS/ Bulls, nederst: S. Kverneland, s. 6: Øverst & Nederst: S. Kverneland, Midten: W. Kelly, 2.spalte: D. Britton, s. 7: Øverst: Universal Press, midten: ?, nederst: KFS/ Bulls, s. 20 - 23: Viz com., Foto s. 10: Tor Sanderg, s. 24: Hugo Pratt, s.25: Per Gyllenör, s. 26: Øverst: J. Jaxon, nederst: Boman, s. 27: T.Truman, s.28: TAH, s.3, 29: C. Ware, s.30-35: A. Tjomsland, s. 36: Rune Borvik, s.37-40: J.K.Styve, s. 42: O. A. Hegdal, s. 43: C. Nielsen, s. 44: Semic, Ed. Dupuis, s. 45: Gaiman & McKean, s. 3, 46: Humano S.A., s.47: F. Miller, s. 48 - 49: ?, s. 49: DC Comics, s. 51. Marvel Comics.

TEGN
KULTURTIDSSKRIFT OM OG MED TEGNESERIER
3/93

TEGN nr.29, (3/93).
TEGN utgis av TEGN A/L, Westye Egebergsgt. 8C, 0172 Oslo.

TEGN utkommer kvartalsvis og utgis med støtte fra Norsk Kulturråd. ISSN 0801-6879.

Redaksjonen:
Tor Sandberg
(Ans. red.)
Tor Arne Hegna
(Red. sekr.)
Jan P. Krogh
(Øko. ans.)
Jon Gisle
(Sen. red.)
Finn Bjørklid
(Innpisker)
Erik Falk
(Red. Kraftig Kost)
Tom Helgerud
(Klippsentral).
Avsluttet 29 november

Medarbeidere:
Øyvind Holen
Morten Harper.

Layout:
Telemark Tegneserieverksted:
Tor Arne Hegna

Repro og Trykk:
Sandvig AS, Askim.

Post til TEGN:
TEGN A/L,
Westye Egebergsgt. 8C,
0172 Oslo.

TEGN har fast kontortid på samme sted hver fredag mellom kl. 12.00-15.00, og via telefon samme sted: **22 36 07 70**. TEGN setter pris på å høre fra sine lesere, og mottar gjerne brev om ditt og datt. Det er mulig å bli TEGN-skribent, ta kontakt for ditt bidrag.

Annonsering:
Kontakt over telefon eller skriv til TEGNs kontoradresse (se over). TEGN er behjelpelig med utforming av annonse om ønskelig.

Abonnement på TEGN:
For kr 160,- mottar man fire nummer (ett år), som betales til TEGN, Westye Egebergsgt. 8C, 0172 Oslo.
Postgiro: *0814. 437 21 08*

FORANDRINGER
- til det bedre!

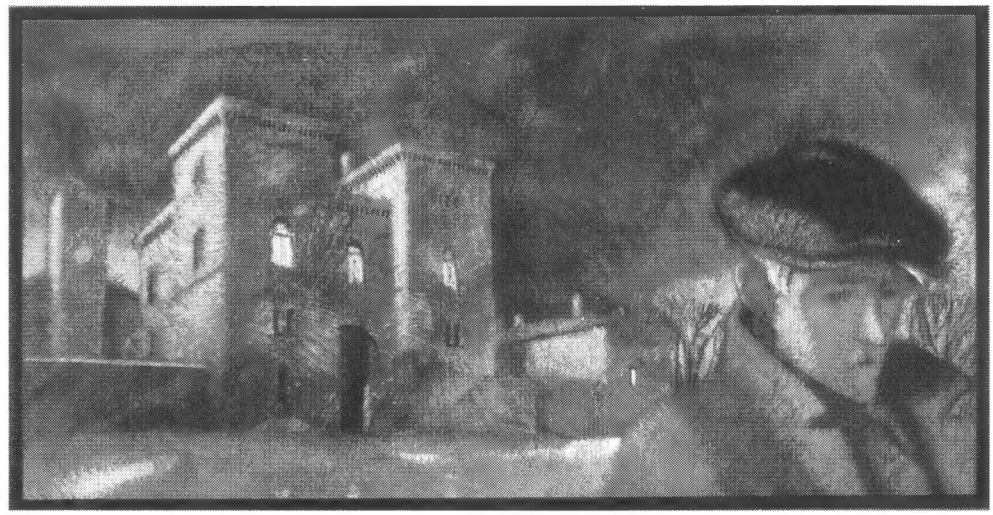

1993 har vært et uvær av et år - for TEGN, for underTEGNede, for verden. Nå skal jeg ikke garantere for verden og kanskje heller ikke for meg selv, men for TEGNs del har jeg all tro på at 1994 blir et bedre og mer stabilt år enn det som nå er i ferd med bukke under for alderdomssvakhet. En rekke nye (og samtidig erfarne) medarbeidere bare lengter etter å fylle fire nye nummer med interessant og relevant stoff, og nye skribenter kommer stadig til med andre og uvante innfallsvinkler. Samtidig skjer det mer enn noensinne i det norske delen av tegneserieverden. 1994 tegner til å bli et godt år for TEGN. Med det overlater jeg ordet til Chris Judge Smith og hans «Time for a Change»:

Time for a change
I felt bad, things looked strange.
Home, home on the range...
yes, it's time for a change.

Well, young man, when you grow up
what do you want to be?
Please sir, if that's all right
I'd really rather like to learn to be me.

Switch on the light
getting late, almost night.
A shilling puts you right,
you can switch off the night.

The world was looking stretched and tight,
it's an overblown balloon.
I've got the feeling something big
has got to happen soon.

Oh, time for a change,
out of reach, out of range.
Go and tell Doctor Strange
that it's time for a change.

Tor Sandberg

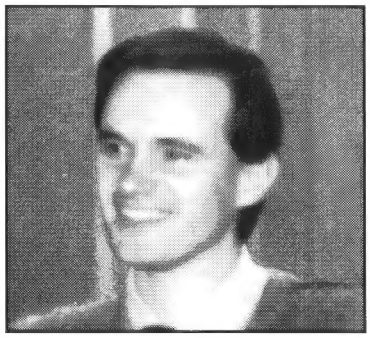

Krogh som kunst

Jan P. Krogh, den på alle måter bemerkelsesverdige kultfiguren i norsk tegneseriemiljø, deltok under årets alternative høstutstilling! Blant utallige arbeider på Kampen verksted i Oslo, var det nok mange som festet seg ved Jan Skomakerstuens verk «What you see is what you get», en blanding av silketrykk, pleksiglass, tre, blikk, stål, speil og lysstoffrør. Og sentralt i bildet - Jan P. Krogh - utkledt som Fantomet. Bildet har vi tidligere sett i Aftenposten og anledningen var Gla'dager i Oslo, hvor Norsk Tegneserieforum også hadde stand.

TS

Høy rang

Vi slutter oss fullt ut til uttalelsen Billy-tegner Mort Walker kom med til NTB da han besøkte Norge i høst, og ble spurt om han kunne tenke seg å være general: «Jeg kunne aldri sendt hundrevis av menn i krigen for å dø. Jeg vil heller være sivil. Det er den høyeste rang jeg kan tenke meg».

TS

Lei studentopprør?

Av undergrupper til Norsk Tegneserieforum er Universitetets Tegneserieforum siste skudd på stammen. Klubben hører til på Blindern, Universitetet i Oslo, og ser på seg selv som en aksjonsgruppe for å styrke tegneseriemiljøet. Den ble stiftet på forsommeren 93, og har kjørt gjennom et høstsemester med til dels hektisk aktivitet.

Blant høydepunktene kan nevnes utstilling av FIDUS-kunst, møter med Peter Haars, Jon Gisle og FIDUS-redaksjonen, og dessuten animasjonskvelder i samarbeid med filmklubbene Himmel og Helvete på Rockefeller og Satans Sadists på Blindern.

Utf er stort sett fornøyde med oppslutningen, og satser på å holde tilsvarende møtefrekvens også i det nye året. Interesserte kan henvende seg til Universitetets tegneserieforum, Boks 35 Blindern, 0313 Oslo.

EF

Smørbukk på haugen

Fra våren 1995 blir Smørbukk - i originaltapning - å treffe på Maihaugen. Norsk Kulturråd bevilget nemlig i september 300.000 kroner til etablering av et tegneserie-museum der. Faglig ansvarlig er Opplandsarkivet. Også Tuss og Troll, Vangsgutane, Stomperud og Bustenskjold skal finne sin plass der. Det er også aktuelt å ta med deler av moderne, norsk tegneserieproduksjon. Hvis vi da ikke får Oslo Galleri til det i stedet. Finere der, kortere vei også.(eh, hvorfra?)

TS

Trøndersk prins

Vi minner ellers om at Prins Valiant er trønder. Det ble senest slått fast i Arbeiderbladet i sommer. Den bolde prisens base Thule var plassert på Vikingholm i Trondheimsfjorden. Rester etter grunnmuren til festningen er fortsatt å se, for den som er lysten på en tegneserie-pilgrimsferd. (Ny nasjonalhymne nord for Dovre: Prins Valiant, prins Valiant, e Trånjæms seri'helt... red.sek.)

TS

Kverneland 2003

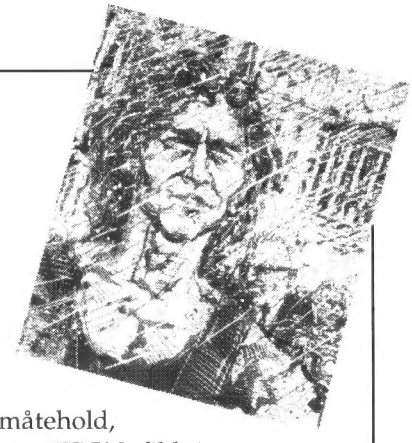

Den ofte, men på ingen måte for hyppig omtalte Steffen Kverneland, kjent for norgeshistoriens beste tegneseriealbum, «De knyttede never» (nåja, vis måtehold, red.sek.), som kan bestilles via TEGN, fikk i sommer tre tegninger på trykk i avisa Vredens Dag. Nærmere bestemt utgaven for fredag 27. august 2003. Vi iler til med å tilføye, før leseren begynner å føle seg alt for akterutseilt, at det er snakk om det meget spesielle teaterprogrammet fra cyberfabelen Skorpionen, som blant annet ble vist på Black Box i Oslo.

TS

Antologisk

Det er ikke annet enn logisk at Steffen Kverneland - panegyrisk bejublet nasjonalkubistisk tegner med opprinnelse i Haugesund, nå trekker sin fortid fram igjen og samler innholdet i en antologi. Kommer på No Comprendo - uansett for sent.

TS

Takk, Bringsværd!

- Tegneserieforfattere lager trolig noe av den vesentligste litteraturen i dag, sier vår helt, forfatter og tegneseriefan Tor Åge Bringsværd til VG. - Det er en helt utrolig snobbisme som gjør at tegneserier ikke blir vurdert på lik linje med annen litteratur, fortsetter Bringsværd. Som eksempler nevner han Walt Kellys Pogo og George Herrimans Krazy Kat. (VG omtaler forøvrig sistnevnte som Herryman, som om han skulle være en av brødrene Herry, eller noe sånt). Bringsværd roser også Bud Grace og Bill Watterson.

TS

Torkelsens livsfaser

VG har spurt kjentfolk hvilke tegneserier de foretrekker. Moromannen Per Inge Torkelsens svar gjør det klart at han kan dele opp sitt liv i tegneseriefaser. For mer enn 20 år siden foretrakk han Knoll og Tott, for 20 år siden Donald, for 15 år siden Asterix, for ti år siden Viggo og nå er det Ernie som får Torkelsen til å hyle av latter. (Ved en beklagelig feil er illustrasjonen til denne notis forbyttet med Kvernlands klassiker: Grine Spydberg. Den har som jo alle vet overhodet ingenting med Torkelsens livsfaser å gjøre. Hvordan denne beklaglige feilen har oppstått er et lite mysterium. Må det være sånn? red. sek.)

TS

I fengsel

Etter å ha latt Dommer Dredd bli voldtatt og Pusur spist, er David Britton, forfatteren av boka og tegneserien Lord Horror (omtalt i TEGN 1/92), dømt til fire måneders fengsel av en domstol i Manchester, England.

Britton ble dømt for å selge obskønt materiale. Lord Horror-boka og serien ble ikke funnet obskøne. Det var Brittons andre tegneserie Meng & Ecker, som ble funnet for sterk.

Meng & Ecker er en slags spin-off av Lord Horror-serien. De to hovedpersonene er løst basert (får vi håpe) på mennene bak serien og forlaget Savoy Books, David Britton selv og Michael Butterworth.

Det er ikke vanskelig å forstå at en serie som Meng & Ecker har fått problemer. Stort sett er serien en oppvisning i dårlig smak, ekstrem vold og forsøk på satire. Det var særlig en sekvens i det første nummeret som falt politiet tungt for brystet. Her går seriens hovedpersoner berserk blant kinesere og pakistanere som de dreper for å skaffe mat til restauranten sin. Til seriens forsvar skal det sies at alle deler av befolkningen får unngjelde etter hvert.

Andre minneverdige episoder i serien, foruten den før nevnte voldtekten og katte-middagen, er Mengs giftermål med både prins Charles og prinsesse Diana! Sin egen form for litteraturkritikk bedriver de to lystige karene når de halshogger vinnerne av den ettertraktede Booker-prisen. De to ender i Helvete til slutt, men blir kastet ut fordi Meng fornærmer Satan - som ligner svært på Snurre Sprett.

Ø H

Risikabelt

Nå skal vi ikke spekulere i hvorvidt det var iranske agenter eller ikke som angrep forlagssjaf Nygaard i Aschehoug (våt teori kan du jo lese på side 31...), men vi har merket oss en notis fra NTB der det meldes at en iransk tegner er kastet i fengsel for å fremstilt en delvis amputert iransk fotballspiller som en ayatollah - en elitespiller i den shimuslimske divisjon, eh...prest innen den shiamuslimske fraksjon av Islam. Anledningen var en artikkel i et vitenskapstidsskrift om den bedrøvelige tilstanden innen iransk fotball. Samtidig meldes det om det arrangeres en tegneserieutstilling i Teheran...

TAH

Huskjøp med Holmberg

Hvordan du IKKE skal gå fram ved kjøp av ny bolig, blir illustrert på humoristisk og særdeles vellykket måte av Mikael Holmberg i boka «En bok om kjøp og salg av bolig», utgitt av Oslo og Akershus Eiendomsmeglerforening. Opplaget er på hele 50.000. Så vidt vites er ikke boka for salg. TEGN fikk gratis tak i den ved å møte opp til visning av en leilighet til salgs i Helgesens gate i Oslo. Vel verdt strevet.

TS

Ildahl over landet

Nils Gaups siste film går i disse dager på kinoer over hele landet - et forrykende morsomt og spennende drama av det ikke helt hverdagslige slaget. Så mener ihvertfall anmeldere. TEGNs utsendte mener at det skal vi være glad for! Uansett, delaktig i manus er den for norske serielesere ikke ukjente Eirik Ildahl, som jo som kjent deler på å skrive film- og tegneseriemanus. Med hodet over vannet, som filmen heter, minner tildels om de vannvittige episodene som Ildahls reporterhelt Hermann Storm utsettes for, så vi bare spør: Når kommer serien?

TAH

Ikke Mændreik!

- Mandrake skal ha norsk uttale. De som kaller ham «Mændreik» avslører en forferdelig uvitenhet, uttaler Tor Åge Bringsværd til VG. Magikeren var forfatterens store helt på 50-tallet, noe som blant annet førte til at Bringsværd samlet over 200 av Mandrakes trylletriks. Bringsværd klarte imidlertid aldri å utføre noen av dem på grunn av sin store kløenethet.

TS

T&T til 100.000

Mannen og ulven er distansert av gutten og tigeren. Med nærmere 100.000 eksemplarer i opplag har Tommy og Tigern blitt Norges nest største tegneserie, med Fantomet milevis etter - på tross av alle regnbuens farger.

Duoen debuterte i 1989 med et opplag på 8.000. Aftenposten anslår samlerverdien til et strøkent eksemplar til 1.500 kroner. (Oj, oj, oj - komplett samling selges til blodpris!!! red.sek)

TS

Børretzens Brown

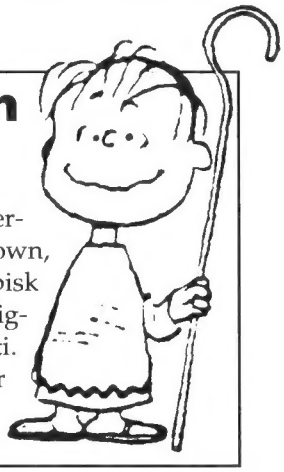

Odd Børretzen, den mildt sagt noe særegne satiriker, foretrekker Charlie Brown, antihelten fra Knøttene. - Han er et typisk uskyldig offer for alle livets omstendigheter og har derfor min fulle sympati. Alle tar vi parti for «the underdog», sier Børretzen til VG.

TS

Trygg jobb?

Bud Grace besøkte Norge tidligere i år. I den anledning hadde Anders Giæver, tidligere svært så oppegående kulturredaktør i Arbeiderbladet, nå å finne et eller annet sted i Aftenpostens 98 bilag, en svært treffende observasjon. Vi siterer: «Grace var 30 år gammel før han bestemte seg for hva han ville bli her i livet, nemlig tegneserietegner. Det var bare en hake ved prosjektet, han var atomfysiker allerede og hadde en trygg (vel...) jobb for staten Florida...»

Giæver kan ellers i samme intervju fortelle at Grace takket nei til æresmedlemskap i Terje Nordbergs Pirayaklubb for svindlere. Han var ikke villig til å betale medlemsavgiften på 50 kroner.

TS

WØH HØH HØH!

Nærgående møte med Waldemar Hepstein

- Jeg vil bli tegneserienes Woody Allen! Det sier onkel, muntrasjonsråd og konstituert redaktør Waldemar Hepstein. For første gang står han her fram i et større intervju for å fortelle om Ananas-magasinet, sin egen ufeilbarlighet og om bestemoren som danset i Chat Noir-balletten!

Stortorvets Gjestgiveri. Tirsdag kveld. TEGNs utsendte ved et usjenert bord med penner klare i alle lommer. En ren blokk. Ventende. Litt lenger bort i lokalet fem menn og fem kvinner fra Stavanger. Høylydt forlanger de ti servietter og tre tallerkener - på engelsk! Den pakistanske kelneren er raskt tilbake med det bestilte. Jeg forstår at kvelden er ideell for et intervju med selveste vinkelvefseren in person - hele Norges gale onkel - Waldemar Hepstein.

Et øyeblikk med gjennomtrekk og han er inne i lokalet - iført Tor Liers skinn og klær. Blå gnistrende øyne, småkrøllete mørkt hår, nese for to, svært bevegelig kjeveparti, iført sliten dressjakke, romslige bukser, en strikke-jakke av Solheim-typen og et rødt skjerf kunstnerisk knyttet rundt halsen. For 12 år siden inntok han Liers kropp, og siden har han nektet å forsvinne. Under besettelsen har han så langt framstilt surrea-realistiske mesterverk som Frk. Illsen & Kokoflippen, Samleren, Kong Arne og Fucking God. I tillegg har han limt seg fast til redaktørstolen i Fidus. Neste år planlegger han et nytt Hyl med seg selv og ingen andre enn seg selv i hovedrollen.

SPARERIBS OG ANANAS

Hepstein hilser hyggelig og setter seg ned. Bestiller kunstner-retten framfor noen - spare-ribs. TEGNs utsendte benytter anledningen til å få Tor Liers livshistorie.

- Jeg er 30 år. Fra Bøler i Oslo. Jeg vokste opp bare en kilometer fra Christopher Nielsen. Jeg ble kjent med ham da vi begge begynte på forsøksgymnaset, starter Lier med behagelig radiostemme fra 1950-årene.

- Jeg har to eldre brødre, Jan, som spiller gitar i "Sterk, Naken og Biltyvene", og Odd som et utdannet gartner. Han jobber som anleggsarbeider. Brødrene mine gav meg en positiv kulturell påvirkning under oppveksten - Mad, freaka musikk, underground...

Men tegneseriene da, Lier, tegneseriene?
- I en periode trodde jeg Will Elder var Gud. Også mange andre fra gamle Mad gjorde stort inntrykk. Kurtzman, Wood, Davies. Ellers er det Carl Barks, selvfølgelig, Krazy Kat, Polly & Her Pals, den originale Poopeye, Little Abner, Dick Tracy. Det var mer stil før - i gamle dager...

Ja, det er jo greit nok, men nå tenkte TEGNs utsendte helst på dine egne meritter som tegner.
- åh, javisst. Det begynte med Ananasix og Ananas-magasinet. Da var jeg sju, åtte år gammel. Storebrødrene mine tegnet henholdsvis

BØRRE KNUSDEM
STOPP I GUDS NAVN, DIN MORDER!
POKKER! DET ER BØRRE KNUSDEM, ALLE UGUDELIGE ABORTISTERS SKREKK!
POKKER! BETYR DETTE AT JEG MÅ FØDE DEN DRITTUNGEN LIKEVEL?
ved "ONKEL" WALDEMAR HEPSTEIN

håndtekstet Larsons Gale Verden siden første nummer, og gjort en del ting for Norsk Mad (det er morsomt å tegne Alfred etter alle årene som fan) og Humorparaden... Når jeg tegner må jeg høre musikk - Stravinskij, Mahler, Duke Ellington, Dizzy Gillespie, Frank Zappa, Residents... XTC er kanskje favoritten for tida. Jeg leser mye, blant annet krim, som Hammett, Chandler, Caine... Og humor-bøker, amerikanske fra 30-tallet. James Thurber, som også var vitsetegner, Robert Benshley, Ring Lardner. De har alle mye humor i språket sitt og det har jeg nok lært en del av. Også når det gjelder film er jeg reaksjonær. Helst skal filmene være laget før 1960. Marx Brothers, Keaton, film noir...

Og hva med flaskene da, Lier, spør TEGNS utsendte i et forsøk på å trenge inn under huden på intervjuofferet.

- Jeg er ikke avholdsmann, men jeg er heller ikke avhengig. I fylla blir jeg ganske slitsom. Da blir jeg full - av dårlige vitser og høylydte sanger. Men de fleste av mine venner har vendt seg til det nå.

Forrige side: *Forsøk på portrett av Tor Lier fra Waldemar Hepstein.*
Over: *Fra Jesus Kristus & Co. Enhver likhet mellom Børre Knutsen og Dick Tracy er tilsiktet.*
Til høyre: *Hepstein gjør en Munch!*

Melon-magasinet og Banan-magasinet, med Melonix og Bananix.

Asterix og Obelix-påvirkning?

- Nei, ikke annet enn navnene. Det gikk stort sett på enkel slapstick-humor. Blomsterpotter i hue og slikt.

SYNGER I FYLLA

Lier debuterte på trykk i 1978 i Gateavisa. -år 2000 - en håpløs science fiction-serie.

Lier fikk jobb.

- Jeg har vært i sporveien i 11 år. Jeg selger billetter. Nå har jeg hatt ett års permisjon for å jobbe med tegneserier og relaterte ting. Jeg har

EPIDEMI I NORMAVVIK

-Wøh høh høh! Nå får du hvile stemme-båndene dine Lier, så jeg får komme til orde!
Det er Hepstein med et avgnaget kjøttbein bak hvert øre og ansiktet fullt av barbeque-saus, som forlanger oppmerksomhet.

- Jeg hadde min debut... som tegner... i Gateavisa i 1985 i Christopher Nielsens sommer spesial. Så ble det ikke så mye mer før i 87-88 med en gjesteserie i Rummpf-ftillfftooo? nummer 2. Den første ordentlige, lengre serien var Epidemi i Gateavisa i 1989.

Ja, intervjueren husker den. Handlingen finner sted i den lille byen Normavvik. Blant aktørene finner vi blant annet de tre brødrene Lier - og herr skomaker Lier m/frue!

- Hepstein begynte å satse på tegneserier rundt 1989. Før det hadde de nærmest vært en hobby, bryter Lier inn.

Innsatsen har etter den tid ført til blant annet tre utgaver av Hyl, omfattende bidrag i Psykose, bidrag i Puls, Rockfurore, filmbladet Z og selvsagt Fidus 1 og 2.

Hepstein senker tennene i en av de gjenværende spare-ribsene.

- Jeg leste et intervju med Spiegelman eller en annen, kommer det hurtig fra Lier som igjen vet å benytte anledningen.

- Der ble det sagt at den perfekte blad-tittel har tre bokstaver - slik som Mad, Zap, Raw. Derfor ble tittelen Hyl og ikke bare fordi Ginsberg har brukt navnet før. De to første numrene av bladet var egenfinansierte. Derfor prøvde Hepstein å være kommersiell ved blant annet å ha parodier på Tommy og Tigern.

De er langt fra de eneste «kjendisene» drevne serielesere og ellers oppegående kultur-mennesker kan kjenne igjen i disse bladene og i senere blader fra Hepsteins hånd. Pompel og Pilt, Gorgon Vaktmester, Helan og Halvan, Henrik Ibsen, Adolf Hitler, Megler Smekk, Arne Myrdal, The Residents, Carl I. Hagen, Dick Tracy, Skippern, Albert Nordengen, Alfred E. Neuman, Snipp (eller er det Snapp?) - de er der alle sammen, og flere til.

- Jeg liker å parodiere kjente figurer. Det er vel noe av Mad-tankegangen som henger igjen. Dessuten liker jeg å bruke slike figurer i bakgrunnen - som pynt. Jeg tegner i litt over A3-format. En av grunnene til å gjøre det så stort er at jeg liker å ha med detaljer i bakgrunnen.

- Hyl nummer tre var finansiert av Gateavisa. Da slo jeg meg helt løs. Gateavisa tapte visstnok penger på den utgivelsen...

DU ER HOVEDPERSONEN I DENNE HISTORIEN (EN ORIGINAL VRI, HVA?) ...DU ER MIKKE TETTSCHNØRR, BYFOGD I CHRISTIANIA - DENNE BYEN SOM INGEN FORLATER UTEN Å BETALE BOMPENGER...

Over: Et eksempel på det kreativet samarbeidet Kvernland/ Hepstein fra Hyl nr. 2.

KNALL OG KNULL

Hyl 3 inneholder Knall nummer 17, 1954 og Knull nummer 34, 1954. Videre er det reklame for Kill - som utkommer hver uke - og Kall - som utkommer annenhver uke (unntatt når torsdager faller på den 32.) Som i Hyl 1 og 2 harseleres det vilt med alt og alle og allting og ingenting er hellig. Når Hepstein lar en bebartet , naken kvinne synge «å...hun elsket kukk... men hun hatet menn...», er det ingen måte noe ytterpunkt. Det er slike opptrinn hele bladet er dynket i. Og den verbale vridningen lurer leseren til å tro at han har lest noe annet og verre enn hva som egentlig er tilfellet, som når et av de mange monstrøse monstrene mumler høylydt: «Jævla lesbryske symfo-mane, horepuser og pikefulle sluddere!» Det er kanskje ikke uten grunn at Hepstein har valgt å la et sitat av Samuel Beckett innlede bladet: *We are all born mad. Some remain so.*

- Jeg skriver manus i to, tre fire dreininger og legger på stadig flere plan, sier Hepstein og legger Lier til sengs for kvelden.

- Underveis får jeg nye ideer som jeg tar med. Det surralistiske i teksten er inspirert av slikt som Alice in Wonderland, Groucho Marx og James Joyce. Dagblodet i Hyl 1 er nærmest å betrakte som en hyllest til Joyce. Den gammelmodige slangen har jeg fra bestemor. Hun danset i Chat Noir-balletten og kunne mange anekdoter og masse revyviser, serri, serri. Jeg synes et arkaisk «nu» for eksempel, kan være med på å gjøre teksten enda morsommere. Mange synes det blir for mye av dette og det får jeg høre av og til. Jeg har spurt meg selv om de kanskje ikke har rett - at jeg tenker mer på bakgrunnen og den underforståtte betydningen enn den overordnede. Men når jeg selv leser tegneserier, liker jeg å tenke før jeg skjønner hva som foregår. Jeg liker å leke med tanker og ideer. Hyl 3 ble til i håp om at også andre deler denne interessen. Men mens både Hyl 1 og Hyl 2 fikk gode kritikker, ble Hyl 3 mer eller mindre ignorert. En venn av meg mente jeg hadde begått kunstnerisk selvmord. Men på en måte er bladet min favoritt med sitt gjennomarbeidete nettverk, selv om det er en del slurvete tegninger.

Hepsteins rynker pannen i ettertenksomhet.
- Det skal ikke finnes grenser for hvor langt du kan gå i eksperimenteringen - så lenge du klarer å holde på leserens interesse. Jeg foretrekker eksperimenter fulle av overflod framfor minimalistiske serier, men egentlig er det ingen regler. Jeg er veldig imot at det settes objektive kriterier.

Over: *Hvem sier at ikke arbeidstiden kan brukes til noe fornuftig? Tegningen er hentet fra baksiden til et skjema fra Sporveiene.* ***Til høyre:*** *Hepsteins pastisjer er til dels pinlig korrekte i stil og uttrykk. Fra Fidus nr. 2.*

SEKSER-BANDEN

Flere var med i hylekoret til nummer 3 i en forhåpentligvis endeløs rekke av Hyl. Både Mikael Holmberg, Jan Lier, Christopher Nielsen, Steffen Kverneland og Kai Rittun bidrar med strek.

- Tanken var å få hjelp til å fylle ut bladet, innrømmer Hepstein.

- De fikk illustrere hver sin drøm. Jeg gav dem ferdige ruter med tekst og skisser av figurene. Alle stilte opp. Men det var faktisk enda mer spesielt i Hyl 2. Der delte jeg **rutene** med Steffen Kverneland. Jeg ble kjent med Steffen etter at vi begge kjente igjen og skrøt av hverandre på et utested. Senere fikk jeg ideen til å bruke Steffens karikaturer. Jeg skrev et brev og han sa ja.

Resultatet finner vi i historien «Når vi døde vakler». Der møter vi Mikke Tettschnørr, byfogd i Christiania, Erleg Folkevalgt med flere. Alle tatt så fullstendig på kornet at du må være slåmaskin for å gjøre det like godt.

- Kverneland er en mester i skygge og vinkler og nasjonalkubisme - og veldig hyggelig privat. Han gjør ikke en flue fortred!

Hepstein unnslår likevel ikke fra å kritisere Kverneland eller Nielsen for den saks skyld.

- Jeg sier det rett ut til dem - de eldste tingene deres er mye skikkelig dårlige greier! Christopher har jeg fulgt med helt siden Fedme. Han lider av en misunnelsesverdig tegnemani og har hatt en spennende utvikling. De første to, tre årene kjeftet jeg på ham og sa at han kunne da ikke tegne slik. Men det er jo bare gøy! Jeg tegner jo bare, svarte Christopher da. Vi tre er omtrent jevngamle. Nå begynner vi å bli voksne.

I dag utgjør trioen halvparten av den harde kjerne i Fidus, med Hepstein som piskesvinger med redaktør-tittel.

- Folkene bak No Comprendo kontaktet Christopher, etter å ha etterlyst norske tegnere på baksiden av det første albumet med Arne And. Planene deres om et norsk tegneserieblad passet sammen med våre. Vi hadde lenge snakket om å få i gang et slikt blad.

Fidus-oppstarten innebar gjensynet med en gammel bekjent for Hepstein. Mikael Holmberg hadde nemlig også vært elev ved forsøks-gymnaset. Trønderen Ola Hegdal og den falske sørlending Knut Nærum var nye i miljøet, men falt på plass som riktige biter i et puslespill.

UFEILBARLIG REDAKTØR

- Fidus nummer 1 solgte ikke så bra som vi håpet. Vi har kranglet mye om årsaken til det. Min mening er at bladet må få tid til å bygge seg opp. Etter tre, fire nummer vil vi være etablert og kjent. Vi har diskutert om vi skal velge en smal eller bred linje. Jeg tror svaret er å være smal og håpe på at det smale vokser opp til noe bredere.

I nummer 2 har flere tegnere fått innpass (ja, til og med Bjørn X. Ousland) - på bekostning av de geniale seks?

- Den originale ideen var at dette skulle være et blad for oss seks. Senere har det vært diskusjoner på hvorfor vi skal ha monopol. Som redaktør synes jeg at vi skal ha førsteretten. Jeg tror det er falske toner som er ute og går når enkelte sier at

«We are all born mad. Some remain so.»

Samuel Beckett

de ikke vil bli støtt hvis andre blir foretrukket framfor dem. Det største problemet som redaktør er å vurdere mine egne arbeider. Jeg ber de andre om å kritisere meg, men selvfølgelig ignorerer jeg dem - fordi jeg er overbevist om min egen ufeilbarlighet!

ELSKER SEG SELV

Fremtiden. Så uungåelig. Også for Hepstein.

- Jeg vil jobbe som tegner, oversetter og håndtekster, med kommersielle serier og med egne serier. Jeg liker å håndtekste - selv om det går langsomt. Det har hjulpet at jeg jobber profesjonelt med dette. Jeg synes jeg utvikler meg.

Da Hepstein parodierte Modesty Blaise i Fidus 2 gjorde var håndtekstingen på ingen måte tilfeldig. Hvis du sammenligner tekstingen av Modestmussorgsky Blase og Blaise-albumene som Semic gir ut, er det nemlig omtrent umulig å se forskjell på Hepsteins og Kåre Stensvolds teksting. (Hepsteins interesse for pop-bandet XTC kommer forresten til uttrykk i denne serien også. En av hovedpersonene ser granngivelig ut som Andy Patridge - sentralt medlem i gruppa. Han blir da også omtalt som Partridge i serien).

- Til neste år har jeg planlagt et nytt nummer av Hyl. Jeg har bare noen ideer så langt. Det er mulig det blir halvveis mer seriøst enn det foregående. Det kan bli et egotripp-nummer med meg selv i hovedrollen i flere serier.

Ja, det jo ikke første gang at Hepstein sitter i begge ender av tusjen.

- Alle kunstnere elsker seg selv, det er derfor det er så mange selvportretter, sier Hepstein selvsikkert og smiler bredt.

- Når jeg tegner meg selv er det basert på en karikatur som en venn laget av meg for mange år siden. Det er lettere å tegne seg selv enn andre. Det er kanskje også en grunn til at jeg tegner meg selv så mye. Ellers har jeg lest at serietegnerne ligner på figurene de tegner. Se bare på Christophers naive figurer. Han ser jo også naiv ut.

Men selv om Hyl 4 blir et Hepstein-nummer i dobbel forstand, blir det ikke det i trippel forstand, om vi kan si det slik.

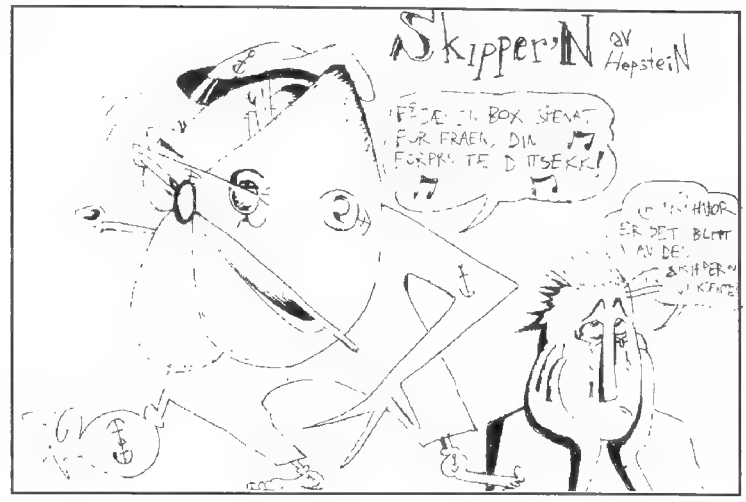

Over: *Andre ganger kan pastisjene ligge nokså fjernt fra orginalen, dog ikke uten en viss aktelse. Som her, også et arbeid fra baksiden av et tjenestekort.*

- Det er få selvbiografiske trekk i seriene mine, bortsett fra til dels i Samleren i Hyl 1. Jeg hadde ingen ide om hva jeg skulle tegne før jeg tenkte på Hemingways ord om ikke å skrive om annet enn hva du selv har opplevd. I en periode samlet jeg på videofilmer og jeg bare måtte ha alt! Alt av Hitchcock, Marx Brothers, Keaton... På det meste hadde jeg vel 500 filmer - før jeg solgte alt. Det fine er at da jeg tegnet Samleren ble jeg langt på vei kurert for det meste av min egen samlemani. Jeg har fått mye respons på den serien. Ikke minst fra samlere. Men det er ikke Samleren jeg er mest fornøyd med. Omtrent ikke noe har blitt så bra som jeg håpet, men Grev Ling fra Fidus 1 er noe av det mest konsistente. Under arbeidet med den studerte jeg både Carl Barks' og Walt Kellys dyr - i tillegg til realistiske dyretegninger. Jeg har prøvd å lage en mellomting.

- Tegningene har blitt mer gjennom-arbeidete etter hvert. Det henger sammen med at jeg har blitt mer tålmodig. Når du har holdt på i et par år skjønner du at du tar dette på alvor og da legger du ned mer arbeid i det.

Og det mest arbeidssomme av alt er et album, ikke sant?

- Jeg har vage planer om et album. Det er liksom prestisje ved å lage album. Nå har omtrent alle gjort det uten jeg. Men det er tidkrevende.

Hepstein senker blikket og studerer inngående tallerkene med de avgnagde kjøttbeina. Så kommer det langsomt:

- Jeg kunne tenke meg å bli mer semi-seriøs, en slags tegneserienes Woody Allen, og lage «Zelig» og «September» annenhver gang. Jeg har hatt seriøse ideer også tidligere, men så langt har humoren tatt overhånd.

- Serri serri, wøh, høh, høh!

Elling

Lars Elling tok sin hovedfagsoppgave på Kunst- og håndverksskolen i Bergen med en tegneserie. Han forklarer seg med at det har hele tida vært en drøm for ham å få lage en tegneserie, helt siden han som guttunge var nærmest religiøst opptatt av Tarzan. Dette prosjektet endte til slutt opp som "Dårenes formynder", og albumutgivelse på Cappelen i november. Men Elling sier han aldri vil lage en tegneserie til.

- Jeg er allerede bitter, ung og bitter, sier han, dog ikke uten glimt i øyet.

TEGNs utsendte møter Elling på Café Mistral på Majorstua, ikke langt fra Neuberggata hvor seriens hovedperson, fengselspresten Harald Lundmo bor, og som også er Ellings personlige rede. Elling er født i Trondheim i 1966, men noen trønderdialekt er det ikke snakk om. Han forklarer det med at han er oljebarn av fødsel, og har levd en omflakkende tilværelse som barn. Han har bodd i Stavanger, Karibia, Oslo, Bergen m.m. I disse dager er han i vinden hos media, ikke bare med ny tegneserie. Han har laget barnebok sammen med Bjørn Sortland, og har egen utstilling av maleriene fra boka hos Tegnerforbundet.

Upopulært

Til lærernes store fortvilelse bestemte Elling seg for å lage en tradisjonell tegneserie som hovedfagsoppgave.

- Det var en såpass upopulær ting å ta som hovedfagsoppgave, og det var noe av grunnen til at det gøy å gjøre det, sier Elling.

- Instituttledelsen hadde håpet at det skulle bli noe «mer» enn en tegneserie. De ble jævla skuffet da jeg lagde noe som var en helt tradisjonell episk serie. Hvis jeg hadde gjort en kunst-greie ut av det eller ironisert over tegneseriemediet, så tror jeg de ville vært mer velvillig innstilt. For eksempel noe som fritt baserte seg på en tegneserie, 2x3 meter på plexiglass og hengende på en vegg.

- Det hele førte til at jeg ikke ble anbefalt å gå opp med serien, da jeg først hadde laget serien og sendt inn materialet for anbefaling hos instituttledelsen. De mente det var for dårlig, og at jeg ikke kom til å stå.

Det trengtes 12 sider tegneserie til hovedfaget, i tillegg til en teoretisk delavhandling. Bedømmelsen går kun ut på det tegnemessige, historien har ingen betydning.

- I den teoretiske delen skrev jeg om dramaturgi. Jeg synes tegneseriemediet kan være en fin måte å belyse klassisk dramaturgi på. Jeg ville forsøke å finne ut hvorfor alt som lages av film, tegneserier, bøker osv. ser ut til å følge den samme dramaturgiske lesten. Jeg prøvde å svare på hvilke egenskaper som kjennetegner et drama, og om disse er tilstede i «Dårenes formynder»?

- Det er det visuelle som teller i hovedfaget, mitt forsøk på å leke forsker er nærmest dilettantisk.

- Har lærerne kompetanse for å bedømme en tegneserie?

- Ikke i det hele tatt. De er ikke interessert i utgangspunktet. Tegneserien er sin egen form, den er ikke noen fattig fetter av billedkunsten eller et dårlig mellomtrinn mellom lit-

Forrige side: *Albert King slik Lars Elling ser han på konsert.* ***Denne og motsatt side:*** *To oppslag fra «Dårenes formynder». Hvis trykken står oss bi, så vil dere kunne legge merke til den flotte rasterbruken.*

teratur og film. Den er sin egen form, og det har de ikke kompetanse til å vurdere.

Skjebnedrama

Manuskriptet til «Dårenes formynder» er noe så sjeldent som en original historie. Den er hverken basert på en sann historie, en bok eller noe annet.
- Påfunnet tilhører en kar som heter Morten Åsberg. Han har bestandig svermet for dette med å lage tegneserier. Jeg nevnte for han at jeg var på utkikk etter et godt manus for å ta hovedfag, og han skulle sette seg ned og tenke på det.

- Han kom på to ideer. Den ene var å lage en tegneserievariant av Dale-Gudbrand fra Snorre. Men jeg orker ikke vikingetida, det er det verste jeg vet. Det er dritt kjedelig med skjeggete gubber som ustanselig går med skinnkofter, sier Elling og vemmes bare av tanken.

- Den andre ideen hadde ingen tittel, men historien skulle handle om en ung fengselsprest som ble involvert i lyssky aktiviteter (spritsmugling) i Oslo i 20-årene. Det skulle implisere deler av hans familie og ha forgreininger tilbake i hans fortid. Et skjebnedrama med andre ord. Hovedpersonen skulle hete Harald Lundmo, det skulle låte trygt og traust, veldig norsk og naivt. Skurken skulle hete Viktor Werner. Det er germansk-klingende og er en ubehagelig lyd, du skjønner at det er en skurk. Han skulle være en slags kingpin som styrte Oslos underverden.

- Vi begynte å skrive litt på det, og det så ut som om det skulle fungere veldig bra. Men så mista Morten interessen etter hvert. Han hadde ikke tid til å følge det opp, så jeg ble sittende med det helt alene. Jeg skrev alene på serien i et halvt års tid og hadde hele historien klar, inntil jeg gikk helt i vranglås og holdt på å gi opp hele greia. Da traff jeg Baard (Enoksen), som jobba med Siri Dokken på hennes «Kongens mann», og prøvde å få han inn som manusdoktor. Han kurerte det som var av logiske brister og dramaturgiske feil. Det gikk ganske fint, for han er ganske strukturert i hue, mens jeg er lett å distrahere og har vondt for å tenke i lange linjer.

Gjennomdesigna

- Hvor kommer fascinasjonen for 20-tallet fra?
- Jeg kjøpte en gammel frakk i fjor. Det er omtrent så enkelt som det, spøker Elling.
- Det har noe med formspråket å gjøre. Ute i verden var 20-årene en nesten gjennomdesigna periode med Chanel-drakter og hvor alt var så stilig. I Paris satt alle hemningwayene og skrev store bøker. Mens i Norge tenkte jeg meg at 20-tallet fortonte seg som en kombinasjon. De velsituerte hadde råd til å følge med på hva som skjedde ute i verden, mens resten av befolkningen gikk i vadmel; det var fortsatt «gamle dager».

- Det er også veldig lett å finne kilder. Oslo Bymuseum er stappfull av fotografier som viser

hvordan hele byen så ut. Uten de bildene hadde jeg ikke hatt sjans til å lage serien. Jeg har gått opp kartet for å vise et tverrsnitt av byen. Fra Vaterland/Grønland til Neuberggata, Frognerparken i tida før Vigelandsstatuene, Skøyen og Sjølystveien ut mot Bygdøy.

- I Steffen Kvernelands «De knyttede never» som også foregår i gamle Oslo er det plassert inn et fiktivt rådhus. Har du begått noen lignende bevisste anakronismer?

- Jeg har prøvd å gjøre det så autentisk som mulig, men jeg har gjort en bevisst "feil". I alle gode mafiafilmer skal skurkene sitte og diskutere i det tyrkiske badet. Skumle planer legges, mens det stimer og bobler rundt dem. Det synes jeg er en så tøff scene at jeg måtte ha med noe slikt. Skurkene i serien sitter og diskuterer i Vestkantbadet, problemet er at Vestkanbadet ikke ble bygd før i 1932.

Gjesteopptreden

Elling sier at han ikke er serietegner i det hele tatt. Av utdannelse er han illustratør, og det er det han har tenkt å fortsette med.

- Min lille opptreden i seriemediet er en gjesteopptreden kan du si. Jeg har ikke tenkt å fortsette med serier, dette vil antakelig bli min første og siste tegneserie. Hovedmotivasjonen min med å lage et tegneseriealbum var å lage en ferdig dings som kan stå i hylla sammen med Asterix og Moebius. Jeg insisterte på at den skulle være innbundet, så den skal holde seg hos de tre som kjøper den. Leserne skal få dårlig samvittighet hvis bladet får eselører.

- Barnebøker kommer jeg antakelig til å fortsette med. Boka jeg og Bjørn Sortland har lagd er en barnebok om billedkunst. Den handler om en liten jente på en fantasireise gjennom en rekke kjente kunstverk. I sin leting etter et toalett treffer jenta alle de store modernistiske kjendisene i malerkunsten.

Bokprosjektet fikk Samlagets jubileumsstipend, og boka skal være ute når dette leses. Allerede før den er utgitt i Norge, er det avgjort at den skal oversettes til svensk og fransk. Elling har laget illustrasjonene i stort format malt med akryl. Halvparten av illustrasjonene er av jenta som har forvillet seg inn i kjente kunstverk, mens den andre halvparten er karikaturer av kjente kunstnere sammen med jenta.

- Boka og tegneserien er de to digre tingene jeg har lagd. Dessuten har jeg laget et platecover (JøKleBa), bokomslag og illustrasjoner. Jeg fikk engang et sint brev fra en bibliotekar som fortalte at mitt bokomslag var det verste hun noengang hadde sett. Jeg har tegnet i A-magasinet, Bergens Tidende og Klassekampen. Det har hovedsakelig vært illustrasjoner til konserter, teater o.l. Jeg lagde noen politiske tegninger for Bergens Tidende, men de ble ikke spesielt bra.

Jeg er nok ikke så politisk skarpsindig må jeg innrømme. De store pengene ligger i reklamebransjen, og det hender at jeg gjør noe der hvis lommeboka er for lett.

- Tegneserier da?
- Jeg var en iherdig bidragsyter til KoNK i sin tid, og har også blitt refusert i Norsk MAD et par ganger. Dessuten har jeg liggende 50 striper med funny animal-figuren Jyske Rev.

Tarzan som religion og opium

- Da er vi inne på standardspørsmålet om hvilke tegneserier du leste som barn.
- Som barn var jeg en krysning av narkoman og religiøs i mitt forhold til tegneserier. Det var både et daglig behov og en mening med livet. Jeg slukte kun en ting, jeg var en purist. Og den ene tingen var Tarzan, aller helst Burne Hogarths søndagsserier. Jeg tror at jeg fortsatt har en betydelig Tarzan-samling.

- Ikke Donald engang?
- Nei, i hvert fall ikke Donald. Vi som likte Tarzan likte ikke Donald. Du kunne ikke holde med både Leeds og Liverpool.

- Da jeg ble 13-14 år skar det seg med interessen for tegneserier. Det er den samme perioden hvor forlagene vil ha deg til å lese ungdomsbøker, og ingen ting er verre enn det. Barnebøker kan være bra, men ungdomsbøker handler om kvisete tenåringer, det første knullet osv. Fryktelige greier. Da fikk jeg et opphold med all lags lesing, inntil jeg begynte å lese voksne ting. Så oppdaget jeg Corto Maltese i 18-årsalderen og syntes det var kjempegreier. Men det var med mye mindre glød og entusiasme enn i barndommen. Så kom kjempeboomen med de «voksne seriene». Da ble alle tegnerne så innmari flinke og alt ble så lekkert. Men det begynte å mangle noe på historiesida, det ble i hovedsak formeksperimenter.

Begrenset

Som sagt før kan ikke Elling tenke seg å sette i gang med en ny tegneserie.
- Jeg brukte et år på serien, og det å fordype seg i en form ut i fra ren nostalgisk overbevisning har vist seg å være et feilslått eksperiment.

- Jeg lurer på om tegneseriemediet er en form som er litt begrenset. Denne fengselspresten har vokst opp på et barnehjem, i god melodramatisk tradisjon, sammen med sin søster og sin erkerival. De glir fra hverandre og møtes igjen under veldig dramatiske omstendigheter, og tingene viser seg å være svært annerledes enn det presten har trodd. Det er lagt opp til en mye større grad av drama enn det jeg har klart å formidle i en tegneserie. Det kan være min svakhet, men hvis noen hadde skrevet en bok med samme utgangspunkt, så hadde det vært mye mer moral og samvittighetskvaler som ville vært interessant å skildre.

- Tegneserien blir litt for entydig og litt for lineær. De problemene serien skildrer er for komplekse for tegneserieformatet. Jeg synes ikke jeg har fått det til helt.

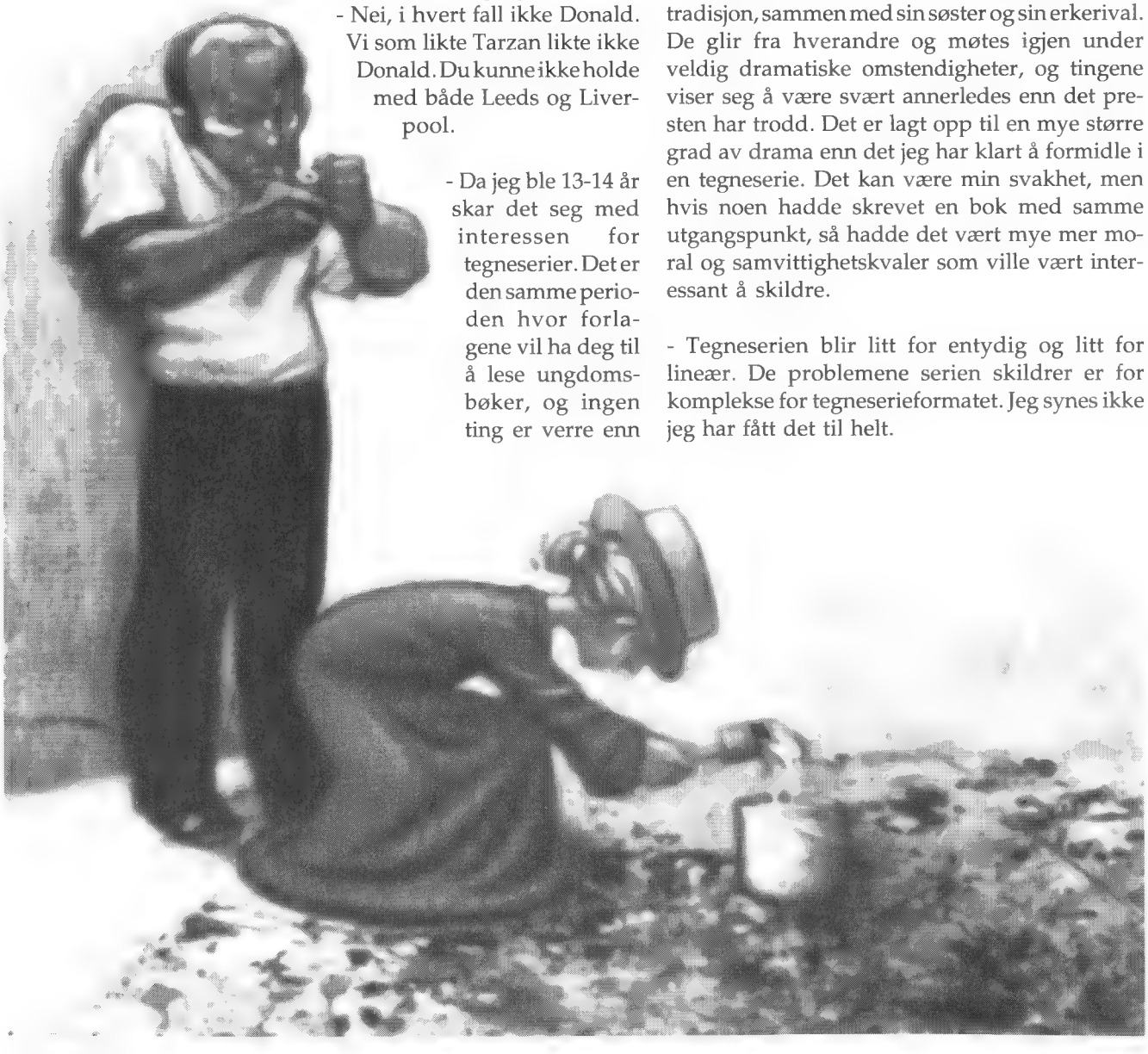

- Tegneserier er klart sin egen form, men like lite som fotball er kultur så er tegneserier kunst. Jeg har til gode å få en kunstopplevelse av en tegneserie på samme måte som jeg har fått det av å høre en symfoni, høre Miles Davis på konsert eller å se Turner-bildene i Tate-galleriet.
- Den snobbete trangen til å gjøre serier stuereint er litt latterlig. Jeg respekterer tegneserier som tegneserier.
- Jeg elsker den litt banale og gammeldagse krimsjangeren; radiohørespill er supre saker. Lest på radio får de en helt annen dimensjon, de blir hinsides godt og dårlig. De får en form som er så besnærende at jeg må høre på de uansett. Det er forbanna god underholdning, men du får ikke «kunstopplevelsen». Det er på samme måte med tegneserier, og jeg håper at det er noen slike elementer i min tegneserie.

Rastløs

- Mitt personlige problem med å lage en lang serie, er at jeg er for rastløs. Når tingene først har fått sin form, kan jeg bare forsøke å gjennomføre det slik at figurene ligner på hverandre fra bilde til bilde. Jeg kan ikke komme i kjempeslag og tegne dødsbra tegninger fra side 23 og utover. Formen krever at man jobber jevnt og holder én stil gjennom heftet.

- Når jeg har laget dummien, skisser og referanser, komponert tegningene og ting som skal tegnes går gnisten i meg tapt på en måte. Da blir det bare en jobb som skal gjøres. Hvis jeg kunne jobbe på en slik måte at det holdt seg friskt hele veien så hadde det vært bedre. De siste månedene var en hatefull opplevelse. Jeg var også så dum at jeg valgte å bruke raster for å lage toner og skygger, og det er virkelig en uspiselig prosess. Jeg er så grenseløst lei av serien at jeg ikke har orket å se på den ennå. Til sammen brukte jeg vel et år på tegneserien. Jeg tjener ikke noe penger på dette, så jeg vil heller kaste bort tida mi på å male bilder, noe som jeg heller ikke får solgt eller tjent penger på.

- Hvilke tegnere er du inspirert av?
- Få serietegnere. Jeg kan nevne Finn Graff, skissene til Vigeland og rasterbruken til brødrene Varennes.

- Jeg ser visse likhetstrekk mellom dine tegninger og f. eks. Jacques Tardi?
- Tardi liker jeg faktisk. Jeg må innrømme at jeg har kikka litt på «Stasjonsgata 120», og jeg har også brukt samme raster som Tardi. Jeg liker også Hugo Pratt så klart, og har plassert Corto Maltese som skipper på en båt i begynnelsen av serien.

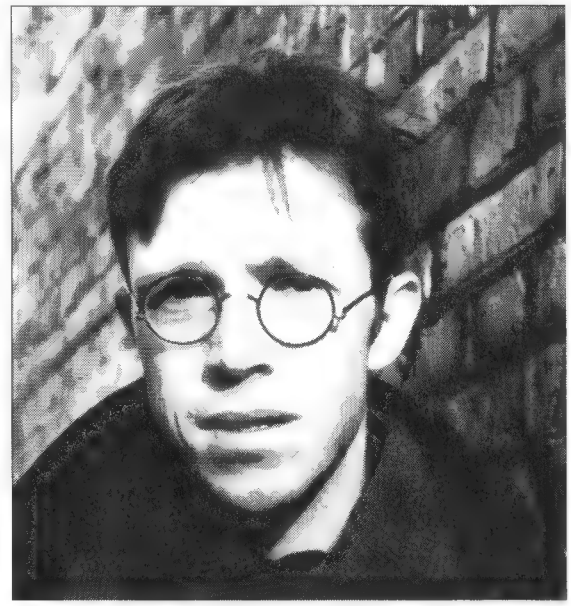

Denne side: *Lars Elling - serietegner som egentlig er lei av å være serietegner.* ***Motstående side:*** *Fra barneboka som han har gjort sammen med Bjørn Sortland. Den vesle piken møter Jackson Pollock.*

- Du sier at du helst vil jobbe i farger i motsetning til svart/hvitt. Har du sett noen av de nyere malte tegneseriene?
- Ja, Mattotis «Ball» og «Murmur». De er geniale, en kombinasjon av løs, poetisk tekst og bilder. Der må jeg faktisk trekke tilbake det jeg sa om kunstopplevelsen. Mattotis serier er det nærmeste jeg har kommet en kunstopplevelse i tegneserien. Det er en kombinasjon av tegneriske og maleriske virkemidler. Mattoti er også billedkunstner, han har den formale tyngden som billedkunstnere har.

- Jeg leste også nylig de første numrene av «Cages» av Dave McKean, og de var såpass spennende at det ga meg tilbake troen på tegneserien.

- Feilen med de fleste serietegnere er at de digger bare andre serietegnere og hermer etter dem. Illustratører på sin side er altfor lettbeinte; de hopper fra stil til stil og vender kappen etter jobben. De hopper rundt fra trend til trend og lager litt her og der. Det er ingen som fordyper seg og gjør noe skikkelig. En tegner som Pratt fordyper seg grundig i streken, og jobber intensivt med sitt uttrykk, samtidig som han henter inspirasjon fra mange forskjellige områder. Det skiller de aller største fra hopen.

Vi kan kanskje håpe at Lars Elling kan vende tilbake til tegneseriemediet og lage den første norske malte tegneserien. Hvis ikke, så får vi nøye oss med «Dårenes formynder».

(«Dårenes formynder» bli omtalt på side 41. Forøvrig kom Knut Westad med Tåkehauk allerede i 1989 - så det er kanskje litt sent å tenke på den første norske malte serien nå... red. sek.)

Stem på meg — eller dø!

Politikk. Kanskje ikke hva du forbinder med fart og spenning? Men når japanske tegneserieskapere benytter politikk som utgangspunkt, blir selv en partileder-debatt en blodig affære. Øyvind Holen, TEGN-skribenten som ikke lar et eneste kontinent forbli urørt, tar oss i denne artikkelen også med til et japansk helvete.

Japanske tegneserier er langt mer enn science fiction- og samurai-eventyr. Japan er det landet hvor det selges mest tegneserier per innbygger (Norge er nummer to), men i motsetning til Norge er de aller fleste seriene som selges i Japan laget av japanere (Hmm, ja, jeg tror jeg forstår hva du mener. Red).

For de fleste av oss som ikke er så stø i japansk, mådu finne fram til de seriene som er oversatt til engelsk. Jeg er ingen kjenner av japansk seriekunst, men snubler iblant over noen gode titler. To serier som har gjort inntrykk i det siste er "samtidsdramaet" Sanctuary og skrekkserien Panorama of Hell.

Japan gikk nylig gjennom et regjeringsskifte. Regjeringspartiet LDP har styrt Japan de siste 35 årene som det ville, og har hatt nærmest ubegrenset makt til åforme Japan etter partiets ønske. Årets valg resulterte i at LDP for første gang ikke har regjeringsmakten. Regjeringen i dag består av en usikker koalisjon av åtte småog store opposisjonspartier. Maktskiftet er det mest revolusjonerende som har skjedd i japansk politikk siden andre verdenskrig.

Hvorfor i alle dager forteller jeg dette? Jo, serien Sactuary, som begynte åkomme ut påengelsk i fjor, foregår innen japansk politikk. Den handler om nettopp LDPs kompakte regjeringsvelde, og den frustrasjon mange japanere føler med det de synes er et forstokket japansk system. Det er nesten skummelt åse hvor godt serien faktisk skildrer japansk samfunnsliv i dag. Jeg tør påstått som leser av Sanctuary har jeg hatt større forståelse for den forandringen det japanske regjeringsskiftet innebærer, enn om jeg hadde nilest alle norske avisartikler om det samme temaet (noe det riktignok ikke har vært alt for mange av).

Mennene bak serien er Sho Fumimura (Fist of the North Star) og tegneren Ryoichi Ikegami (Mai the Psychic Girl, Crying Freeman).

I seriens første nummer introduseres vi for Akira Hojo, medlem av den japanske mafiaen, en yakuza. Han driver med utpressing overfor en politiker, men han vil ikke ha penger. Han vil at politikeren skal trekke seg. Etter hvert viser det seg at Hojo spiller et høyt spill sammen med barndoms-kameraten Chiaki Asami.

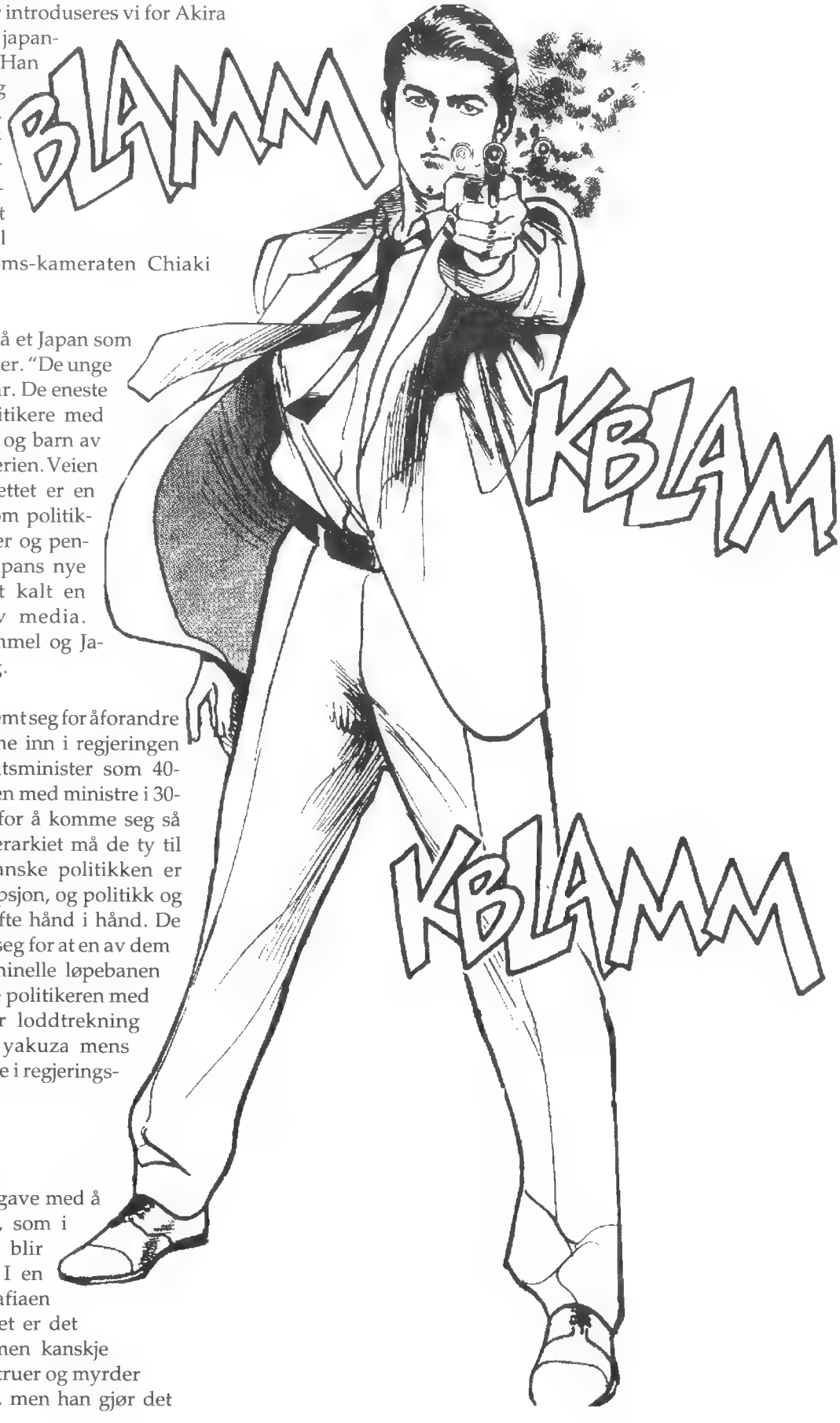

De to har sett seg leie på et Japan som blir styrt av gamle gubber. "De unge politikerne i dag er 60 år. De eneste unge som kan bli politikere med innflytelse er kjendiser og barn av politikere", sier Hojo i serien. Veien til det japanske kabinettet er en lang tredemølle gjennom politikkens hierarki hvor alder og penger er det viktigste. Japans nye statsminister har blitt kalt en ungdomsopprører av media. Han er bare 55 år gammel og Japans yngste noen gang.

Asami og Hojo har bestemt seg for åforandre Japan. Målet er åkomme inn i regjeringen før fylte 30 år, bli statsminister som 40-åring og fylle regjeringen med ministre i 30-årene. De to innser at for å komme seg så raskt opp i politikerhierarkiet må de ty til ulovligheter. Den japanske politikken er gjennomsyret av korrupsjon, og politikk og mafiavirksomhet går ofte hånd i hånd. De to vennene bestemmer seg for at en av dem må slå inn påden kriminelle løpebanen for påden måten åstøtte politikeren med penger og makt. Etter loddtrekning ender Hojo opp som yakuza mens Asami starter en karriere i regjeringspartiet LDP.

Alle midler tillatt

Hojo får ingen lett oppgave med å slå seg opp i mafiaen, som i likhet med politikken blir styrt av gamle menn. I en maktkamp innad i mafiaen er alle midler tillatt (det er det vel også i politikken, men kanskje ikke så åpenlyst). Hojo truer og myrder seg en vei mot toppen, men han gjør det

med stil (om dere unnskylder uttrykket). Han vekker også begeistring hos andre unge banditter, som lenge har vært misfornøyd med forgubbingen av kriminaliteten. På forbløffende kort tid når Hojo toppen, og kan konsentrere seg om hovedoppgaven: å få Asami inn i regjeringen.

Det er ikke så lett. Bestikkelser, trusler, terror og mord må til. Sakte og usikkert karrer Asami seg oppover maktens tinder.

Helter

Jeg skal ikke si så mye mer om handlingen, men det er en fascinerende historie Fumimura spinner. I et av seriens kapitler forteller Hojo at dagens japanere ikke har noen helter lenger. De eneste heltene finnes i historien og i TV-spill. På sett og vis blir Hojo og Asami likevel helter for en generasjon japanere som lever i et av verdens rikeste land, men som likevel føler seg ganske ubrukelige. Dagens Japan er ikke et sted for drømmere eller for mennesker med ønsker om å forandre verden. Bare gjennom hardt arbeid gjennom alle år kan de kanskje nå toppen når de er gamle og grå. Dette er et land hvor folk ikke tør å ta ferie, et land der de melder sine ufødte barn inn i golfklubber.

Forrige side: *En typisk japansk politiker!*
Over: *Sanctuary tar for seg det faktum at Japan er et av verdens mest isolasjonistiske land. Til høyre: Lederen i LDP får en fremtredende rolle i «Sanctuary»*
Nederst: *Litt god, gammeldags mafiavirksomhet er det også tid til. Oppgjør mellom bandene i Tokyo.*

De to hovedfigurene er unge, kjekke og målbevisste og har et brennende ønske om å forandre Japan. De er riktignok kriminelle og bruker lyssky metoder, men politikerne de kjemper mot er enda verre. Det er industrisamfunnet som har løpt amok, hvor politikk er blitt ren maktkamp for å oppnå personlig status og rikdom. Et samfunn hvor hensikten helliger midlene.

Hvert enkelt nummer av serien er raskt lest. Som japanske serier flest benytter den seg kun av dialog. Scener som maksimalt tar en side i europeiske og amerikanske serier kan gjerne ta titallige sider her. Japanske serier har mye til felles med filmens fortellerteknikk og seriene

blir ofte svært lange. Ikegamis hyperrealistiske tegnestil forsterker virkelighetsinntrykket.

Serien har i skrivende stund ikke kommet til sin slutt ennå. Første del kom ut i ni nummer på Viz Comics, et forlag som har spesialisert seg på oversettelser av japanske tegneserier. Heldigvis for tegneserieinteressertes lommebøker blir serien samlet i to bøker påover 300 sider hver. De koster vel 170 kroner, noe som er billigere enn det artikkelforfatteren har måttet punge ut med for heftene (snøft!). Del to startet nylig, også den på ni nummer. Jeg er sannelig ikke sikker påom den fortsetter i en del tre, men de som kjenner til japanske tegneserier blir neppe overrasket om den gjør nettopp det.

En helvetes serie

Hvis Sanctuary forteller om det japanske samfunnet på en troverdig måte, får vi håpe at Hideshi Hinos Panorama of Hell ikke er representativ for det som måtte foregå inne i hodet påen gjennomsnittsjapaner. Dette er en fortelling om galskap, mishandling og livet i skyggen av atombomben.

I løpet av seriens første sider møter vi en navnløs maler som er besatt av blod. «Det vakreste i verden er blod, fargen av blod», sier kunstneren som mildt sagt er rablende gal. Han bruker sitt eget blod som farge i sine marerittaktige visjoner av Helvete, inspirasjonen får han ved å se ut av vinduet (...).

Seriens første del er et stormangrep på leserens sanser. Her har mannen bak serien gjort sitt beste for å få fram de mest marerittaktige visjoner. Mennesker blir halshogd nærmest på samlebånd, tilsynelatende uten grunn. Gjenferd leter etter hodene sine og samles på kafeteria til kveldsmat. Forferdelige ting skjer konstant. Heldigvis går Hino vekk fra de mest ekstreme sjokkeffektene etter hvert. Det er bokas andre del som utgjør den sterkeste leseropplevelsen.

Familiesaga

I seriens andre del forteller kunstneren sin familiehistorie, en saga som ikke akkurat er hyggelig lesning. Familiens historie er en eneste lang tragedie med alkoholmisbruk, mishandling og brå død som de viktigste ingrediensene. Hver mann i familien har blitt mishandlet av sin far, og selv endt opp som barnemishandler, konemishandler og alkoholiker.

Seriens hovedperson, kunstneren, ble født ni måneder etter at atombomben falt over Hiroshima. Kunstneren var spebarn i en flyktningeleir i Mansjuria, begge foreldre ble drevet til galskap av krigen, og begge mishandlet sønnen sin. Serien er kort sagt en beskrivelse av galskap gjennom en hel familie.

IMMEDIATELY, I KNELT BEFORE THE EMPEROR.
SURROUNDED BY HELL'S FLAME, THAT PUNK AND HIS FAMILY WILL SUFFER—
PLEASE MAKE THAT CREEP'S HOUSE DOWN THE STREET CATCH ON FIRE AND BURN UP!
THE HOUSE, THE PEOPLE... EVERYTHING MUST BURN TO ASHES!!
BURN! BURN! BURN EVERYTHING TO THE GROUND!

Over: Hovedpersonen i «Panorama of Hell» får Damien fra «Omen» til å framstå som et englebarn.

Selvbiografisk

Mannen bak dette forskrudde verket, Hideshi Hino, ble født i Mansjuria i 1946 og familien flyktet tilbake til Japan like etter, en flukt som nesten kostet Hino livet. Serien har med andre ord selvbiografiske innslag, men vi får håpe at mesteparten er fantasier fra Hinos side. I 1967 ga han ut sin første tegneserie. Panorama og Hell laget han i 1982, og serien er en del av en serie på minst 13 frittstående fortellinger.

Den vel 200 sider lange fortellingen er svært oppskakende lesning. Blandingen av tragisk familiehistorie, surrealistiske scener og postapokalypsk marerittlandskap lar seg vanskelig beskrive. Resultatet er en serie som beskriver galskap på en av de mest skremmende måter jeg har sett.

Tegneserien og Herodot

2. Den partikulære historie

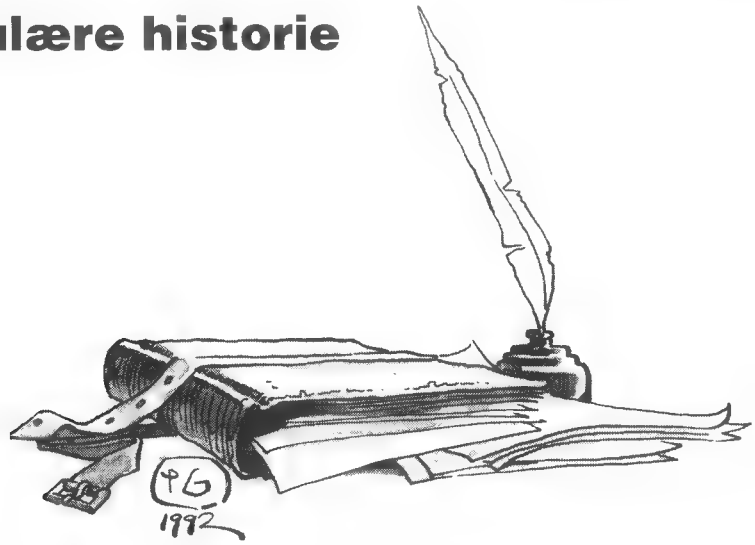

Den idealtypiske total-historie betrakter personene som historiske aktører - som del av en prosess. Når vi nå beveger oss fra dette oversiktsbildet, til et nærbilde av Historien, endres dette forholdet. Vi kommer her i stedet inn på personenes intimsfære, og har dermed mulighet til å gå i dybden på (noen få) mennesker. Seriene er med andre ord individorienterte, og de baserer seg på den filosofi at det er enkelte mennesker som danner Historien. Det er også personene og samspillet mellom dem som skaper historiens handling. Dette, og at stoffet er avgrenset, muliggjør en strammere dramaturgi. Serieskaperen griper inn i Historien og ordner begivenhetene etter historiens logikk. Han er regissør såvel som historiker.

Serieskaperen står i sin fremstilling overfor to mulige innfallsvinkler: enten å skildre en bestemt hendelse (doku-drama), eller å følge livet til en historisk person (biografi).

Det dramatiserte dokument

Melodramaets svulstige patos og lidenskapelige engasjement, og den nøkterne dokumentarisme, har tilsynelatende lite til felles. Det finnes imidlertid en felles grenseverdi: doku-dramaet. Flashpoint - The la Penca Bombing er et slikt doku-drama, og her skildrer Tom Yeates og Joyce Brabner et attentatforsøk mot Contras-lederen Eden Pastera. Det historiske materialet er klart avgrenset, og de tar kun med det de mener er strengt relevant ved denne hendelsen. Stoffet må så organiseres. Doku-dramaet skal ikke kun formidle fakta, men også appellere til og engasjere leseren. Minst like viktig som det Historiske innhold blir derfor dramaturgien. Virkeligheten - det historiske materiale - er komplekst, og selv historikere må forenkle i sin fremstilling. Den (melo-)dramatiske form fordrer atskillig sterkere forenklinger - hvis ikke blir serien lite lesbar. Formen betvinger innholdet: personenes motivasjon må synliggjøres; konfliktene må komme frem gjennom personenes atferd og i forholdet mellom dem; hendelsene må ordnes som logiske handlings-tråder, og disse må hekles fullstendig sammen. I Flashpoint ser vi hvor viktig dette er. Her blir det for hastige skift i tid og sted, og litt mange personer å holde orden på. Dermed blir forløpet som sådan rotete. Til tross for det viktige materialet, blir hendelsen oss tildels uvedkommende - fordi dramaturgien er uklar.

Problemets kjerne er personskildringen - om man makter å la mennesker tre frem. I sin skildring av staten Texas' dannelse - Los Tejanos - har Jack Jackson vært seg dette bevisst. Han vektlegger personen Juan N. Seguins rolle i (og forhold til) denne hendelsen. Således nærmer fremstillingen seg biografiens form, men det er fortsatt hendelsen som er historiens sentrum og serien bryter ikke doku-dramaets rammer. Ved dette grepet oppnår han nettopp doku-dramaets mål: at Historien blir levendegjort. Ved siden av denne realistiske retning har vi også en komisk, her til lands representert ved Tor Bomann-Larsen. Hvor historiebøkene har tiet, taler Bomann. Seriene har klare spekulative trekk, men han holder seg hovedsakelig innenfor den Historiske rammen. Som hos Gonick og Deleuran, er dette avkledningens komikk. De historiske aktører er i seg selv en autoritet, og ved å irrasjonalisere deres atferd, bringer Bomann dem ned fra de høye sfærer - ned til det komiske.

Teksten om livet

I biografien er det historiske utsnitt en persons liv. Dette ligger i betegnelsen: «bio» betyr liv, og «graphe» tekst - teksten om livet. Biografien innebærer med andre ord at vekten i fremstillingen flyttes fra en hendelse til en persons (hele) livsforløp. Serieskaperen kan selvsagt sette personen inn i en bredere historisk ramme, men alle

Til høyre: *Jack Jacksons historiske fortellinger fra Texas er samlet i albumet Gods Bossom and other stories, her fra tittelfortellingen*
Under: *Med 1905 - Duellen på Hesselø, ga Bomann sitt bidrag til historie-forskningen, et prosjekt som senere skulle kosentrere seg særlig om ski...*

historiske elementer vil utgå som konsentriske sirkler fra hovedpersonen. Det er naturligvis et fåtall personer som finnes verdige til å få sin biografi. Det dominerende utvelgelses-kriteriet er at personene må kunne sies å ha spilt en vesentlig rolle i den historiske utvikling frem mot dagens samfunn. De var gjerne på kanten med sin samtid, som de kanskje endog brøt med, og fulgte sin egen overbevisning for å legge grunnlaget for vår tid. Dette faktum medfører nødvendigvis et noe sminket bilde av personene. I tegneserien har det ofte gitt seg ekstreme utslag. Personene fremtrer som heltemodig kjempende mot tidligere tiders uvitenhet - en kamp som endelig med vår tid er blitt kronet med seier. I Alt i bilder: om Berømt Ungdom finner vi en biografi om Jeanne d'Arc, og her kan vi skimte nettopp legendens glorifiserende fiksjon. Hun får sitt oppdrag - å sørge for at kongen blir kronet - ad metafysisk vei (fra Gud!), og etter harde prøvelser lykkes hun. Etter diverse uheldige omstendigheter blir hun imidlertid henrettet. Så, i 1920 blir hun kanonisert, og gis således behørig anerkjennelse av sin ettertid. Friedrich Nietzsche ville nok likevel likt serien Illustrerte klassikere: Julius Cæsar bedre. Cæsar fremstår som Historiens ubestridte subjekt. Han overvinner samtidens intellektuelle tyngdelov, og styrer utviklingen fremover i den retning han ønsker. Makt er åpenbart rett. Var det noen som nevnte «overmennesket»? [1]

Den samme mytisk-heroiske aura finner vi i Gjest Baardsen, men her av en noe annen karakter. Serien skildrer bruddstykker fra Baardsens liv, slik de er blitt nedfelt i bevisstheten hos folk i distriktet hvor han virket. Baardsen greide det hans samtidige ønsket, men ikke klarte - å lure øvrigheten. Hans dristighet ble alltid kronet med hell. Det var som om høyere makter var på hans side.

Den mytiske idealisering vi finner i de nevnte eksempler bringer biografien i retning av fiksjonen, men den farger kun Historien - bryter ikke med den. Vårt behov for myter for å ordne virkeligheten er reelt nok, og denne retning innenfor biografien er således forståelig utfra psykologiske fenomener. Imidlertid er den innenfor tegneserien uforholdsmessig dominerende (sammenlignet med litteraturen). Dette tror jeg dels skyldes at mytene også ordner opp i det dramaturgiske univers: rollene blir klart definert, og det blir lett å skru sammen en historie etter allerede utprøvde mønstre. Og dels at den biografiske serie opprinnelig hadde et didaktisk siktemål; barna skulle oppdras til å ære Historiens viktige personer, og lære av dem - de skulle være idealer. Først i den senere tid har man frigjort seg fra dette syndrom. Det har således kommet til en realistisk retning.

Med realismen kommer nødvendigvis en nøktern og kritisk forteller-vinkel. Ofte vil seriene definere seg i forhold til en myte, som skal underkastes kritikk. Man skal ikke kun fortelle, men også analysere: hva var det som fikk en person til å begå slike enestående dåder, var det ytre eller indre faktorer? I forbindelse med fjorårets 500-års jubileum for Christopher Colum-

bus' ferd til Amerika, utkom det en slik biografi (Christoffer Columbus). Forfatteren, Enzo Biagi, fremstiller Columbus som en enestående person, men får samtidig frem at han på ingen måte var overmenneskelig; hans motiver og atferd er forståelig utfra hans samtid og generell psykologi. Han var nok en usedvanlig dyktig og ærgjerrig mann, men som kjent løste han ikke sitt problem (å finne en god sjøvei til India). På grunnlag av tilgjengelige kunnskaper om jordens form, mente han at å reise mot vest var det beste. Riktignok ville han før eller siden ha kommet frem, men noe columbi-egg kan løsningen knapt kalles.

Ved at man beveger seg hinsides myten, går formen over fra det oppdragende til det informative. Autensiteten styrkes gjennom innfelte sitater fra Columbus' dagbøker, og Biagi vier enkelte avsnitt til den historiske bakgrunn. Ett har imidlertid denne biografi til felles med den mytiske retning - dualisme tekst/bilde: det er gjennom teksten at biografien fortelles, bildene har sjelden mer enn en illustrativ funksjon. Dessuten er personskildringene i uvanlig grad direkte. Tegneserien er en tildels dramatisk uttrykksform, og generelt vil derfor en indirekte personskildring -at vårt bilde av personene dannes utfra deres handlinger- være den vanligste. Når dette ikke er tilfellet innen biografien, skyldes dette nettopp tekstens dominerende rolle: for å sikre at informasjonen når frem, sies det meste direkte til leseren. Det subtile er ikke i biografiens sterke side.

Dualisme tekst -bilde er et utbredt fenomen, men det er intet absolutt form-krav for å kunne lage et biografisk verk. Med Wilderness- som omhandler den mer ukjente Simon Girty -viser Timothy Truman dette. Han holder seg sterkt til kildene og innarbeider endog autentisk dialog. Serien har en distansert forteller, men likevel makter Truman å gi også bildene en fortellende rolle i forløpet. Tekst og bilde blir organisk -den rene tegneserie.

Hendte det slik?

Med dette betrakter jeg den doku-mentaristiske tegneserie som skissert. Vi har sett at tegneserien har en annen vinkling av de historiske fakta. I tillegg til den tradisjonelle realistiske (seriøse, om man vil) fremstillingsform, finnes det også en komisk-realistisk og en mytisk. Utbredelsen av disse alternative retninger kan selvsagt forklares utfra mediets særegenhet. Og nettopp tegne-seriens særegne samspill mellom tekst og bilde har vært en av denne artikkels to tråder (den andre er selvsagt det historiske).

I kjølvannet av filmer som Danser med ulver har vi igjen fått en fokusering av den amerikanske urbefolknings historie. En av dem som har studert denne best innen tegneserier er Timothy Truman.

Av fremstillingen skal det fremgå at mange serier er alternative også i sitt historiske bilde. Revisjonismen er fremtredende, og den er kanskje tydeligst hos Truman: Simon Girty har tidligere innen film og litteratur framstått som den personifiserte «ond indianer» Trumans siktemål er å tilbakevise dette, ved å gi et nyansert bilde av et særegent menneske. Girty rehabiliteres. Også hos Moore et al. og Jackson ser vi en lignende hensikt - det er sannheten som skal bringes frem i lyset (implikasjon: den offisielle versjon er gal). Endog Bomann pirker i vår påståtte nasjonale identitet. Dokumentarismen spenner således over det informative, det oppdragende og det propagerende. Til dette formål vil man bruke den historiske tegneseries indikativ: doku-mentarismens «slik hendte det».

Kommer: Selv-et, livet og historien.

Noter og kilder

1)I sin mest rendyrkede form vil dette være den rene propaganda. Se forøvrig Jon Gisles artikkel i TEGN 3/90.

Timothy Truman: Wilderness (Eclipse Books, 1992)
Jostein Mykletun og Håkon Aasnes: Gjest Baardsen (Aschehoug, 1991)
Enzo Biagi, Milo Manara og Giacinto Gaudenzi: Christoffer Columbus (Forum, 1992)
Anonym: Alt i bilder 24: om Berømt Ungdom (Illustrerte Klassikere, 1962)
Illustrerte Klassikere 110: Julius Cæsar (Illustrerte Klassikere, 1960)

TEGNESERIEKONKURRANSEN 94

IDRETTSERIE

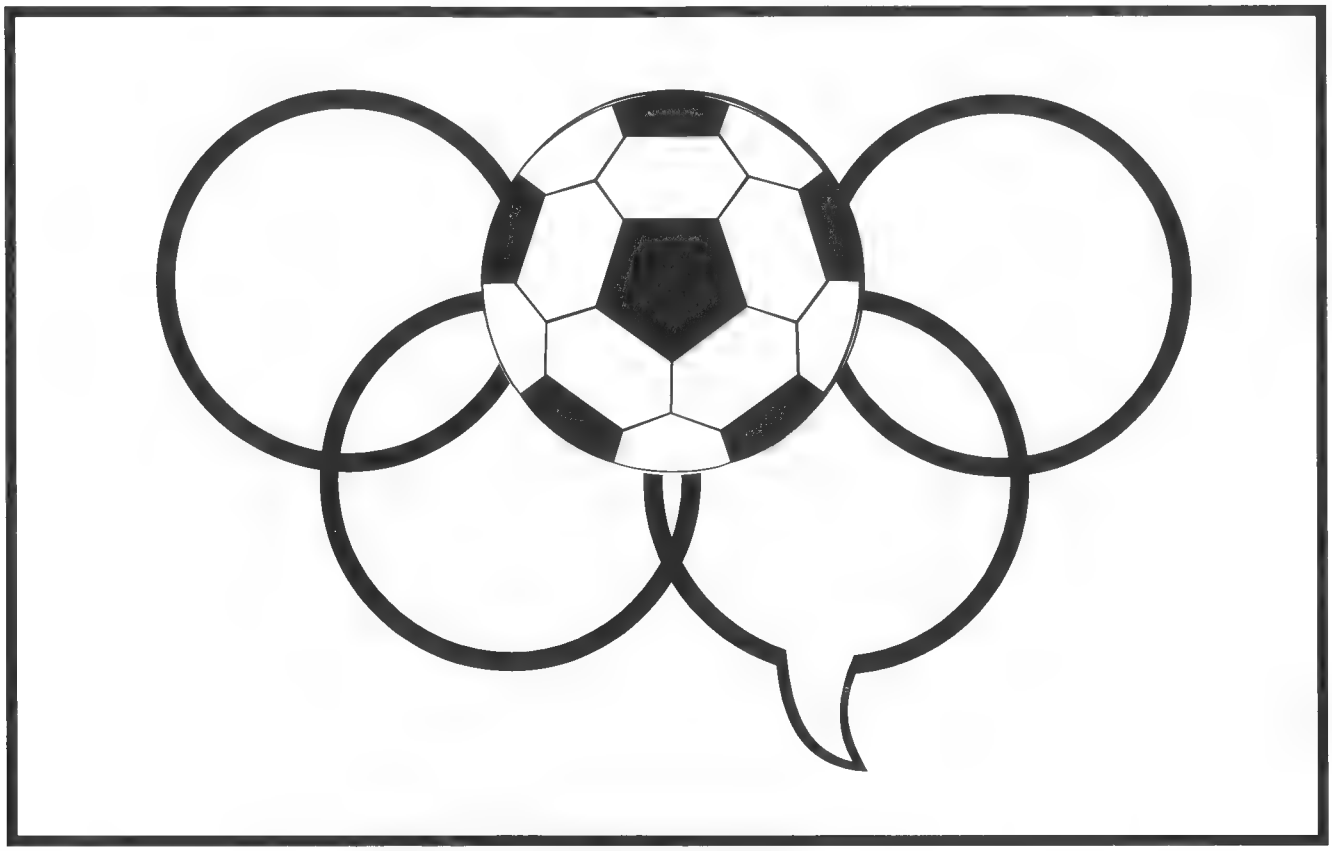

1994 er på mange måter et idrettsår med blant annet OL på Lillehammer og VM i fotball. Men hva synes i grunnen tegneserieskapere om idrett? Er idrettsutøverne sterkere enn Tarzan? Tøffere enn Fantomet? Raskere enn Lucky Luke? Mer dopa enn Freak Brothers?

Det finnes merkelig få tegneserier om idrett. Og de som er, fokuserer mest på vinnerkulturen i eliteidretten. Norsk Tegneserieforum ønsker å rette på dette og arrangerer derfor tegneserie-konkurranse med temaet idrett. Deltagerne står helt fritt til å gripe temaet som de vil. Om ikke dagens idrettsverden har nok å by på, hva med historisk idrett, science fiction idrett, alternative idrettsgrener?

Regler:

Det er to klasser: 16 år og yngre og 17 år og eldre
Seriene må være tegnet i svart/hvitt og på maksimum 12 sider. Serien må være tidligere upublisert.

Frist for innsendelse: 9. april 1994.

Bidrag sendes:

Norsk Tegneserieforum
Westye Egebergsgt 8c
0172 Oslo

Seriøsitet *eller* profesjonalisme?
- det faglige dilemma.

I tegneseriemiljøet, også det norske, er det en konflikt der det trekkes grenser mellom hva som er seriøst og hva som er profesjonelt.

Spørsmålet går helt inn til margen av tegneserie-forståelsen. For hva er egentlig tegneserie? Historisk sett er tegneserier underholdning. Siden tegneserier samtidig er en uttrykksform kan den jo ikke bare være underholdning. Altså kan den f.eks. være kunst. Et begrep som er diffust og uklart, men som trekkes frem i tide og, desverre(?), utide. Når noen så erklærer, høytidlig eller ikke, at en tegneserie, eller tegneserier generelt, er kunst, så mistenkliggjøres dette. Kunst er belastet begrep, og vanligvis et meget ladet begrep, negativt eller positivt. På den ene siden noe latterlig uforståelig eller patetisk og selvhøytidlig, på den andre siden et kvalitetsstempel. (Det ironiske er jo at kunst opprinnelig er betegnelsen på noe som det kreves ferdighet til, altså noe jordnært og målbart.) Kunst som en av tegneseriens atributter er derfor blitt problematisk. Sier vi at noe *er* kunst, så må jo noe ikke være kunst, og hvor går grensen? Er noe kunst fordi det er uforståelig, patetisk og selvhøytidelig? Eller er det nettopp da det ikke er kunst?

Seriøst er også et positivt og negativt belasta ord. Det er enten tørt, politisk «riktig», eller så er det «åndelig» og moralsk riktig, altså det noen(som vet bedre enn deg) vil at du skal ha, helst i en pedagogisk tradisjon. Seriøst blir i slike sammenhenger gjerne en av «Kunstens» attributter.

Jeg er av den oppfatning at en tegneserie ikke kan beskrives på andre måter enn med de rent faglige metoder som ligger i tegneserieformen selv. Dvs. at hvis jeg mener at Punisher inneholder dårligere tegneserier enn Fidus, så er det en faglig begrunnet påstand. På samme måte som om at jeg ville hevde at Starlet kvalitetsmessig er bedre enn Maus, må det ta utgangspunkt i tegneserieformen selv.

En uttrykksform kan bare beskrives ut fra sitt eget uttrykk, tar vi inn begreper som ikke settes inn i et forhold til selve uttrykket, vil bruken av begrepene være fullstendig likegyldige. Så er spørsmålet: Hva slags terminologi har tegneserier i seg selv. Hva kan brukes av relevante beskrivelser? Her er vi inne med sakens kjerne. Tegneserien har ikke noen fullt utviklet eller levende terminologi utover bobler og ruter. Det finnes ikke noen teoretisk tradisjon, ingen ismer som er spesifikk for tegneserien. Det finnes ikke noen forskning, ingen omfattende forståelse av hva tegneserier er. Vi er på startstreken fremdeles etter hundre år med tegneserier. Tragedien er ikke at tegneserien ikke blir tatt alvorlig av utenforstående, men at selv ikke utøverene tar serier alvorlig.

Til venstre: *Har våpen, vet ikke hva det skal brukes til! Fra RAW 3 (Chris Ware).*

Det tegneserien trenger er både seriøsitet og profesjonalitet. Med det mener jeg noen som tar tegneserieformen som sådan alvorlig. Som jobber med den, setter seg ned og prøver å forstå den. Klarer man det, vil man også oppnå annerkjennelse. Det er håpløst å søke annerkjennelse den lette veien med å høytidlig proklamere sin egen verdi om man ikke er samtidig kan stå inne for den faglig sett. Det har vi sett så altfor mange eksempler på innen bransjen, at det skulle være unødvendig å vise belegg for en slik påstand.

Hvorvidt en serie er kunst er likegyldig. Kunst er sjeldent en kollektiv opplevelse, for kunst er som oftest en psykologisk effekt. Den foregår på det personlige planet, og bør holdes der. Kunstopplevelsen vil alltid være der om kommunikasjonen fungerer, og for å få en god kommunikasjonseffekt må man søke i uttrykksformen til man finner den rette. Altså koker det hele ned (eller opp, avhengig av ditt kunstsyn) til et faglig nivå. Søker en kunsten, må man kjenne formen. Altså, man må kjenne tegneserien for å beherske uttrykket!

Obi-Wah!

Her følger en kort presentasjon av de to andre tegnerne vi har med i dette nummeret. Andre serieskapere som har ting på hjertet eller i skrivebordskuffen, oppfordres herved til å sende inn til TEGN.

Rune Borvik (27) studerer på Universitetet i Oslo. Halvliter er sosialrealisme av beste sort, og beskriver en situasjon de fleste studenter kjenner seg igjen i.

Siste serie denne gang er også et stykke sosialrealisme. Vi får konstatert det velkjente faktum at virkeligheten er brun.
Jens K Styve ble grundig presentert i forrige TEGN. Siden sist har han begynt å studere Massekommunikasjon og Mediekunnskap ved Universitetet i Bergen.

EF

Tusjriddernes tilbakekomst!

1. november. En grå dag av den typen det finnes mange av. Jeg sitter på Frederikke på Blindern og har akkurat avsluttet lesningen av Arild Tjomslands nyeste verk, Rugaard-affæren. Opphavsmannen sitter på andre siden av bordet, og har lett beskjeden betraktet mine små latterutbrudd underveis i lesningen.

-Hele Nygaard-saken er tragisk, begynner han. -Det finnes så mange andre ting inne i bildet, at det er forkastelig å legge skylden på Iran uten at det finnes noe som helst bevis.

Jeg sier meg enig. -Man kan saktens lure på hva politiet gjør hvis det viser seg at det ikke står noen iransk terrorgruppe bak "attentatet".

-Saken viser hvor stor makt media, og da spesielt avisene, har i dag. Her er i hvert fall min teori, så får tiden vise om den er riktig. (Håper bare at saken ikke blir oppklart før TEGN er på gata.) Personlig tror jeg nemlig at Nygaard vet hvem som skjøt.

Arild virker som en meget samfunnsengasjert person. I nyeste nummer av fanzine-TEGN har han med en krass serie om en annen mediayndling, satanistmiljøet. Jeg spør om satire er det han vil satse på.

-Ja, for så vidt. Men jeg vil at satiren skal slå i mange retninger. Det finnes så mange tåpelige ting som skjer rundt oss at det er nok å ta av.

-Norge har jo en god tradisjon for avistegning.

-Ja, men jeg tror nok presset med å få nye idéer hver dag er beinhardt.

-Inspirasjonskilder?

-Mye forskjellig. Jeg lar meg ofte inspirere av små detaljer hvor jeg liker streken, uten at jeg henger meg så veldig opp i hvem som tegner. Ellers liker jeg Franquin godt.

Foruten å tegne serier går 22-åringen tredje året på linje for industridesign på Kunst og håndverkskolen i Oslo.

-Jeg synes vel ikke det er den mest spennende linjen der, sier han, og klager over manglende muligheter for et personlig uttrykk. -Tvert imot etterstrebes objektivitet og produksjonstilpasning. Etter jul drar jeg til Italia og tar resten av studiet der. Italienerne har en helt annen tradisjon på industridesign enn oss. Jeg kan ikke noe italiensk, men det går sikkert bra likevel.

-Hvordan ser du for deg framtida? Tegner du stoler eller serier om ti år?

-Jeg håper jeg kan få gjort alt. Jeg ser ikke for meg at jeg får noen fast jobb, men mer at jeg pendler mellom serietegning industridesign og illustrasjon på freelancebasis.

Rugaard-affæren
av Arild
Klokken er 04:30,... forlegger William Rugaard jobber sent på hjemmekontoret.... dette er begynnelsen på...
Rugaard jobber ofte såpass lenge, kan hende er det noe av grunnen til at han har byttet kone tre ganger. Rugaard er forøvrig forleggeren som ga ut den kontroversielle boka "Islam er veldig teit" av Salman Slushdie...
Og kanskje er det nettopp derfor en "sovende celle" fra Iran i dette øyeblikk er blitt vekket...
* Morgenstund har slim i munn og øyne, Gutter...
GRUNNA!
* Fransk uttrykk direkte oversatt.
Det er jihad-tid, sneiper, dere vet hva dere har å gjøre...
bare et par små endringer fra planen, nytt våpen, 44 kaliber, og vi har fått tak i en bedre bil enn min Datsun...
en britisk RangeRover, Alle Terrengbilers Mor... Stjålet fra en høflig Engelskmann, og den har noen heftige ekstragreier...
007
roterende skilter...
46r 88671
FLIP!
roterende nasjonalt kjennemerke...
FLIP!
46
(IRAN)
til og med et digitalt vegavgiftmerke som skifter år den første i første!
Du verden!
'Cellen' forlater Tøyen...
Gud er med dere!
04:47
Ahmad, husker du hvordan man kommer til Rugaards hus?...
05:15
Jeg kunne veien til enhver sessegt. 2 like etter dødsdommen, men vi har vært en "sovende celle" i fire år...
06:30
Det var din råtne idé å bli terrorister Ahmad!
07:00
Å være en sovende celle og få betalt hørtes lukrativt ut...
07:30
Dette er vel ingen god start, Rakeesh?
08:00
Samtidig, i et pent, landlig strøk utenfor Bærum...
snufs
HAN drev henne bort fra meg... Fra meg!?! Han stiller seg over loven... Tok henne fra meg...
FAEN! Befal syns ikke synd på seg selv!!
JEG er loven!! (men best å kamuflere seg litt...)
GRÅ FRAKK

O'takk Bertel O. Steen, okei! Snufs, min Cenile...
Cenile
Cenile
Å, min Cenile, du er så jævlig fiiin ser ditt nåååvn overalt! Cenileee! din stefar må døøø!
HELVETE! HERI SKØYENKRYSSET FORSTÅR IKKE TAXIENE at rød pil ikke gjelder for meg!
TUUT!
Bestum... Prinsessegt. 2
Pøh, HIKK, Fattigfolk!
Samtidig, i Prinsessegt. 2,... hos forleggeren:
HULK! ikke én natt sammen, ikke ett (snufs) øyeblikk uten de forbannede bøkene
ikke én dag uten bøgenhans, ikke én ferie, ikke et sandkorn oppmerksomhet!
men idag blir annerledes...
POOOF.
nå kommer han ingen vei...
Der er du, ja kone, da drar jeg på jobben.
nei.
Jeg har punktert Jaguaren.
Nei, noe så oppfinnsomt! Dere koner gjør alltid det samme...
idagskal ordene handle om oss to, William!
Glem det! Ikke akkurat godt stoff, Kone.
Alt jeg er for deg er en klesvasker, en matlager, en skjortestryker, en gulvvasker, en... en...
bokstøvavtørker.
en bokstøvavtørker!
når de endelig klarer å lage en sånn kombimaskin, slipper jeg det bryllupstyret.
Vi har kranglet om dette før.
NEI! Det har vi aldri!!
neivel, må ha vært en av de andre, da.
HULK! SNUFS! du ringer ikke til Falken, William
Jo, det gjør jeg. Og du skal stoppe meg?!? Saksøk meg! Skyt meg!
BOOM!
JØSS.
Dagen begynner dårlig for forlegger Rugaard.
08:34

Jævel, kone, så får jeg ta selv-kritikk...
men du trengte vel for faen ikke å overreagere!
Du får vaske blodflekkene av alle bøkene!!!
GRÅ FRAKK
RUSSISK VINTER-HATT.
Her er vi endelig, Ahmad! Se! En med akkurat vår forkledning!!
007
Enda en strek i regningen, Ahmad.
Først; uskadeliggjør Jaguaren.
007
POOOOOOF!
nå kommer han ingen vei...
Så; utfør oppdraget.
(HER AVSLUTTES OVERSETTELSEN)
AL FATWA MEŞOB BEL REDEK MÄHMOOD OS JEBOD TEH ÄYÄTOLLÄH, JIHAD!!!!!
åneI, for faen!
KJÆRE GUD, Slushdiebok-saken var hett stoff for fire år siden... NÅ når en av de få grundige og ikke-analfabete Iranske terrorlederne har lest ferdig boka, må jeg bøte med livet?!? Gimeg rettferdighet!
MEHMA HRABÄT, ÄHMÄD! MEHMÄ! BÄB!
Dere har mye å fortelle. Jeg bæreringer min venn, Salman, jeg!
BOOM
Jøss.
Dagen fortsetter dårlig for forlegger Ruggard.
08:35
(OVERSETTELSEN GJENOPPTAS)
FORT, RASHEED! VI MÅ INN I FORKLEDNINGEN!!!
Står du bra der oppe?!?
Da spurter jeg til bilen!
GRÅ FRAKK
007

HIKK! Prinsessegata 2! Best å knerte Jaguaren først... HMM...
WHIIIIK!
HAHAHA-Tosk, esse, lår garasje bakdøra sto åpen!
GRÅFRAK
SånnHIHI nå kommer han ingen vei!! "Befal er Beredt!"
POOOOOOOF!
Endelig! En av naboene!
KNIRK!
HIKK!
Men i alle... Haakon Magnum!?! Ikke nå, så patetisk!!!
HA! nå tok jeg deg på sengen, hva?!?
og hvorfor er du her, spirrevipp?
For hevn, Rugaard! du preika dritt om meg til Cenile, du drev henne bort fra megmed Løgner! Min Cenile!
HIKK! Du kalte meg en fis, en fluelort! SNUFS! Du sa jeg aldri ville bli til no'! At jeg fikk puter sydd under armå! At jeg aldri ville klart meg utenfor Oslo 3! At jeg er en vits! Den slags sier man bare ikke om meg!
Jeg kunne vel tenke meg at angrepet mot ytringsfriheten ville komme fra deg.
"Hun kunne ikke elske en mann som ikke var mer verdt enn Henri Lloyd-jakka si" sa hun.
Cenile kunne ikke finne på å si noe sånt selv, du må ha sagt det!
Men, det er mer... ikke ville du (HIKK) gi ut selvbiografien min eller diktsamlingen min heller!! SNUFS!
Herrrlighet! Det var rævva greier, HM! Ingen kjøper selvbiografien til en 20-åring!!! Og kalle den "Johnny fra Stovner"? SMAKLØST!! Diktsamling? HA! Rimene hvilte på stavefeil! Det OSTE rimordbok!
Nei, Haakon, du er et trist Syn.... Veit far din at du er ute uten bånd? Uten barnepass?
(HIKK!) Du ringer ikke til pappa, Rugaard.
Jo, nå ringer jeg til Harald og forteller at du drikker igjen...
BOOM!
JØSS.
Dagen avsluttes like dårlig for forlegger Rugaard.
08:36
Når du først gjør noe, så er det halvgjort og dumt, stikk av, dette styrker ikke dine aksjer hos min stedatter!
Cenile Cenile du, må (SNUFS) bli mitt'n!
GRÅFRAK

Hallo, kan jeg få snakke med Salman? Å, det er deg jo. William her. Jeg trenger en tjeneste, jeg har fått meg tre kuler i ryggen, Salman...
KLIP KLIP
Jassså, William, fra hvilken eks-kone?
Det spiller ingen rolle, men jeg trenger din hjelp.
For å cashe inn på antiterror-forsikringa mi må du hevde at det er Iran som står bak straks etter at nyheten blir kjent. ok?
Helt O.K. jeg kan trenge litt P.R. rundt min nye bok. men da skylder du meg en whiskey, William!
URK.
Da snakkes vi, William.
KLIKK!
Senere... en nabo finner Rugaard, melder fra til politiet, og nyheten kunngjøres. Det blir raskt klart at Rugaard vil overleve, og vitner står motvillig frem...
POLITISPERRING
11:38
Det var høylydt kranglingog så skudd og så en mannig råfrakk og så en bil og han hadde fælt krøllete mørkt hår og bart og skjegg og turban og sikkert ikke herifra og... og..
Politiet legger kortene på bordet
Eh... Vi har ingen spor etter de grusomme Iranske terroristene som gjen-gjeldte Slushdie-saken.
Rugaard drapet... eh.. forsøket har med meg og min bok å gjøre.
Islam er Veldig teit
SALMAN SLUSDIE
11:45
T.o.m. bevisstløse Rugaard uttaler seg fra sykesengen
Jeg så ikke gjerningsMANNEN, men vi må ikke gi oss for terroristene!
Omsider roterden sovende cellen seg hjem til basen.
12:19
Dette var så rævva gjennomført, boys, at vi ikke kan tapå oss skylda engang!
Vi ville blitt driti lodrett ut av Hamas og Abu Nidal!
Svenskene knaller til:
Vi har brutit relasjoner med Iran som straff för eras hemska attentat mot våras kompis, William Rugaard!
Vi har också brutit alla relasjoner med frånskilda kvinnor, för att vara på den säkra siden. Tack så mycket.
Samtidig, i et pent, landlig Strøk utenfor Bærum...
Det står noe om min Cenile her òg, ja.
snufs
Hva!! "Cenile forelsket i KjetilAndreAamodt"!
Helvete Helker! Pokker!! Den Snøvlende, oppdopa kjøtthaugen!!!
denne gangen skal jeg lykkes, Cenile... HIKK!
men der er IKKE Rugaard-affæren...
slutt
den har...
...nettopp begynt.

HALVLITER
Her sitter vi og drikker opp studie-lånet vårt
Du veit at når du har betalt tilbake lånet, så har du betalt ca 4 ganger så mye som du lånte?
Ja, fy faen det er rått, assa!
Og det betyr at selv om du går på byens billigste buler, så koster halv-literen deg egentlig over 100 spenn!
Hvis du drikker 10 øl i uka, gjennom 6 år med studielån, så blir det ca 240 000 å betale tilbake bare for ølen.
fy faen!
En til?
Javisst, men den drikker jeg sakte!
Av Rune Borvik
SLUTT

Virkeligheten er BRUN

ÆSJ!
HVA VAR DET NÅ JEG NETTOPP DRØMTE? ALLE DE GENIALE IDÉENE KOMMER ALLTID TIL MEG RETT FØR JEG VÅKNER SÅ FORSVINNER DE IGJEN
JEG BURDE SKRIVE NED ALLE MINE SPENNENDE DRØMMER OG TANKER. STORE KUNSTNERE GJØR DET. SÅ KUNNE JEG GI DEM UT I BOK-FORM FILOSOFISKE TANKER OG SÅNN
12:37

DET VAR DET VISST HVORDAN KAN JEG FORKLARE DET? VIRKELIGHETEN ER EN FARGE?!? DET ER FOR TEIT
BLIR NEPPE BERØMT AV DEN REPLIKKEN DER, NEI KUNNE JO SELGE DEN TIL ODD NERD-RUM, HAN SIER JO SÅ MYE DUMT OG BLIR BERØMT
— OG RIK! FYFAEN, DEN GUTTEN HAR PENGER SKULLE IKKE VÆRT LOV!
TOMT FOR FØDE! KRISE! EN SØNDAG UTEN FROKOST ER LIVSFARLIG! MÅ ORDNE NOE MAT OG DET FORT!!

JEG RINGER MONA. HUN HAR ALLTID KJØLE-SKÅPET FULLT
LURER PÅ HVORFOR HUN GIKK SÅ TIDLIG FRA FESTEN I GÅR? -VAR VIGST SUR.
HALLO..? MONA? DET ER MEG HØR, KJØLESKÅPET MITT ER TOMT, OG... - DU HAR SÅ MØRK STEMME, MONA!
HAR DU FÅTT HALS-INFEKSJON IGJEN?
FLEIPER DU?
ÆSH!
1

HEH ... MONA! JEG TROR DET ER TIL DEG...
HVEM I HELVETE ER BJØRN!?
SISTE RAIN
HALLO? DET ER DEG JA! JEG PRØVDE Å SI DET TIL DEG I GÅR MEN DU VAR SÅ FULL ÅSSÅ OPPFØRTE DU DEG SOM EN GRIS OG ALLE LO AV DEG OG JEG BLEI FLAU AV I DET HELE TATT Å KJENNE DEG, OG ALT DET DU SA TIL MEG OG ... FYFAEN! JEG VIL ALDRI SNAKKE MED DEG MER OG ALLER MINST SE DEG IGJEN OG DU KAN GLEMME Å HENTE SAKENE DINE, JEG BRENTE ALT (TEGNESERIENE BEHOLDER JEG) OG HVIS...
MEN... MEN... HØR NÅ HER...!?!
NIK DU HAR SAGT FOR MYE ALLEREDE, DU ER HISTORIE FOR MEG.
KLIK
SI DET IKKE ER SANT! DETTE SKJER IKKE! KJÆRESTEN MIN BEDRAR MEG MED EN TYPE SOM HØRES UT SOM PER ÆBEL I TELEFONEN!!!
HVA KAN JEG HA SAGT? OG GJORT?!? JEG HUSKER NESTEN INGENTING, MEN DET KAN UMULIG HA VÆRT SÅ GALT?
HEISANN, OPPE ALT? JEG ER SULTEN, HAR DU NOE FROKOST?
UÆ!
2.

EH... JEG STIKKER NED OG KJØPER NOE BRØD. BARE LAT SOM OM DU ER HJEMME (HVEM DU ENN ER...)
TOM WAITS
SWORDFISH
(FNIS) DU ER SØTERE UTEN DE BUKSENE, TIGER'N...
ØH...
DRØVEN! KLYP MEG I ARMEN, RIV MEG I DRØVELN! JEG HAR SJEKKA OPP DEN DAMA I MIN SANSELØSE RUS! JEG HAR VISST UANTE KVALITETER!!
SUPERN
HM... ITALIENSK SALAT? HØRES FANCY UT. HER GJELDER DET Å GJØRE VARIGE INNTRYKK...
HEI GAMLE ØRN!
GRANDIOSA
OOOPS! DET ER RUNE' BEST Å KVITTE SEG MED PROLETAR-PÅLEGGET...
SHIPS
UTE OG HANDLER FOR BESTEMOR, HE?
RAGGEN HAR FEST PÅ HYBELN! BLIR DU MED OVER ELLER? FRODE HAR TAXFREE-VARER FRA DANSKE-BÅTEN GRØNT LYS, SEKKEN FULL, HOHØ, HAN ER FULL OG SPANTER SOM BARE FAEN. FULL FEST! DAMENE DANSER MAGEDANS RUNDT LILLEFINGERN!
♫ I WANNA GROW UP TO BE A DEBAKER ♫
ÅÅÅY!!
YEH!
DRITA
3

LITT SENERE ·
HØR, JEG FØLER MEG HELDIG IDAG! FØLG MED SÅ LETT JEG SJEKKER DEN DAMA DER BORTE...
SUKK — NÅ BEGYNNER DET
HALLO, BABY! (HØH) HVOR HAR DU VÆRT HELE MITT UNDERLIV? (HØHØ!)
HVORDAN KUNNE JEG VITE AT HUN VAR LEDER I BÅDE KARATEKLUBBEN OG FEMINISTFORENINGEN!!??
ENDA SENERE:
Ahøy! For en kveld!
HM. „NÅ HAR JEG VENTA I FIRE TIMER PÅ FROKOSTEN SKIKKELIG RÅTTENT AV DEG Å STIKKE AV DU ER DEN FEIGESTE GUTTEN JEG HAR MØTT -PISS OFF!"
NÅVEL... MAN KAN IKKE FÅ DEM ALLE...
4
— KAN MAN VEL?
- LEUS '93

Dårenes formynder

-blant forbrytere og andre ærlige folk

Lars Elling og Baard Enoksens debutalbum er en elegant og overbevisende oppvisning av seriehåndtverk, men uten det store engasjementet mener vår anmelder.

Kriminalgenren er i sitt innerste vesen en moralfortelling, så også Dårenes Formynder. Fortellingen er en lagt til Oslo anno 1926, og har en sterk lokal koloritt, uten at den på noen måte er lokalhistorisk. Miljøet er en ramme rundt en fortelling der fengselpresten Harald Lundmo møter den virkelige verden. En kynisk verden der penger og sprit er det sentrale. Dette møtet blir avgjørende for Lundmos skjebne, og for ikke å avsløre for mye, så kan jeg vel si at utgangen ikke er altfor lykkelig.

Lundmo er en komisk/tragisk figur som i sin gode vilje møter verden. Han er den typiske kristne samaritan, oppvokst på barnehjem og nå prest blant de utstøtte. Til tross for denne bakgrunnen, eller på grunn av den, har han en barnslig tiltro til det gode i mennesket. Lundmo har tidlig vist integritetsproblemer, og denne konflikten har ført til en naiv virkelighetsflukt. Når så realitetene innhenter han møter han erkjennelsen av at det er han som er dåren i fortellingen og slett ikke formynderen. Tragedien er et faktum.

Dette er et tema som i seg selv er interessant, og som brukt riktig vil være engasjerende. Desverre kan jeg ikke si at det er på dette planet Dårenes formynder fungerer best. Serieskaperene har istedenfor valgt å legge vekt på den «gode historie», den ytre handlingen, mens det kanskje mest interesante, den indre handlingen er bortimot fraværende. Resultatet av det er en uhyre lettlest og spennede fortelling uten dybde. Det er synd for det er ingen syltynn handling som det legges opp til. Seriens problem er at man velger den korteste vei mellom to punkter istedenfor å undersøke de stikkveier og avkjørsler som finnes - og som ville gitt leserene en langt større opplevelse.

Som tegneserie er Dårenes Formynder på ingen måte dårlig, snarere tvert imot. Formspråket er effektivt og filmatisk. Det er god flyt og stor fremdrift, leseren klarer ikke å legge fra seg serien før den er lest - og det er bra! Problemet er at intensiteten mangler, det blir for overfladisk og kosmetisk. De store moralske problemer som hovedpersonen møter blir løst på enkleste mulig måte av serieskaperen - ved å unngås eller vist ved handling. Tomheten etter gjennomlesningen er påtagelig! Dette er først og fremst manusforfatterens ansvar, men ikke fullt og helt. Lars Elling som tegner er meget god, men ikke helt jevn. Hans sjarmerenede kontinentale stil er av og til meget treffende og effektiv, andre ganger (men ytterst sjeldent) overfladisk og unøyaktig. Akkurat det tar ikke jeg så tungt, en debut er en debut, og seriemediet er ikke lært i en fei. Borstett fra et par-tre steder der leseretning og bevegelsesretning ikke er sammenfallende eller komposisjonen litt uklar er oppgaven løst med overbevisning. Det er trygt og sikkert levert, helt etter læreboka. Meget bra og meget overbevisende - men alikevel uten den identitet og autoriet som de største mestre. Men akkurat det kan vi vel ikke forvente av en debutant.

På mange måter er dette typisk debutantarbeid: Innenfor trygge rammer, og med uinnfridde intensjoner. På den andre siden kan vi vel hevde at når nivået på norske debutanter er så høyt, er det ikke noen grunn til å engste seg. Det måtte i tilfelle være over at det kun blir med dette albumet, og at serieskaperene ikke går dypere ned i mediet neste gang. Elling indikerer dette i vårt intervju, la oss håpe han vender tilbake.

Tor Arne Hegna

Over: *Hovedpersonen i Dårenes Formynder gløtter ut på verden og finner at den er ond!*

Ny bakkerekord

- Velkommen til Fidusbakken for årets viktigste renn. Vi har en imponerende deltakerliste her i dag, på mange måter kan dette betegnes som et uoffisielt norgesmesterskap. Ja, både Nørum, Kverneland, Christopher «The Eagle» Nielsen, Hegdal, Holmberg og selvfølgelig Hepstein er med. Vi venter oss litt av hvert av denne sekstetten. Ja, her kan alt skje!

Hallvard Bratberg og Espen Holtestaul fra No Comprendo Idrettslag er rennledere her i dag. Og det klart for første hopp - med nummer 1 på brystet. Det blåses klart, vinden ser ut til å være gunstig. Dommerpanelet sitter klart, både VG, Dagbladet, Arbeiderbladet, Aftenposten og Dag og Tid kan nok komme til å måtte dele ut høye karakterer her i dag... Og nå setter hopperen utfor. Og der!

Fantastisk! For et løft og for et svev og for en perfekt landing! Skal vi få lengden? Ja, ja! Det er ny bakkerekord! Ja, det er faktisk det lengste hoppet her til lands noen sinne! Utrolig, bare synd publikum har sviktet i dag. Vi kunne gjerne ha ønsket oss noen tusen til nede på sletta!

Og så skal vi få stilkarakterene. Ja, det kunne vel ikke være noen tvil. Fem ganger 19! Utrolig. Hvordan skal noen klare å overgå dette?

Så venter vi på neste hopper, nummer 2. Det ser ut til å drøye litt. Vi venter... Men nå, ja, nå ser det ut til at neste hopp her i Fidusbakken på denne perfekte dagen er nært forestående. Publikum virker merkelig passive forttsatt. Men så se til å våkne der nede på sletta, da! Her skrives jo Norges-historie!

Ja, ja, nå kommer hopperen, nummer 2. Og...der! Og han drar og han drar og han drar... Ja, ja, ja, ja! Utrolig! Ny bakkerekord igjen, flere meter lenger ned i bakken enn hopper nummer 1. Hva sier dommerne til dette? Vi venter på stilkarak-terene. Men de lar vente på seg. Jeg skjønner godt at dommerne kan ha fått et problem etter å ha gitt fem ganger 19 for det første hoppet. Dette var helt klart et hopp til flere ganger 20.... Vi venter og venter... Og nå får jeg en beskjed på øret her. Vi setter tilbake til studio.

- Her er en ekstra nyhetssending fra Dagsnyt-trevyen. De seks tegnerne som står bak bladet Fidus er tildelt årets Nobelpris i litteratur. I sin begrunnelse sier juryen at med de to utgivelsene av Fidus har de seks tegnerne ført norske tegneserier til et overinternasjonalt nivå. Juryen roper hurra og ber om mer!

FIDUS 1 og **FIDUS 2**
No Comprendo Press 1993

Tor Sanberg

Bakrussisk rulett

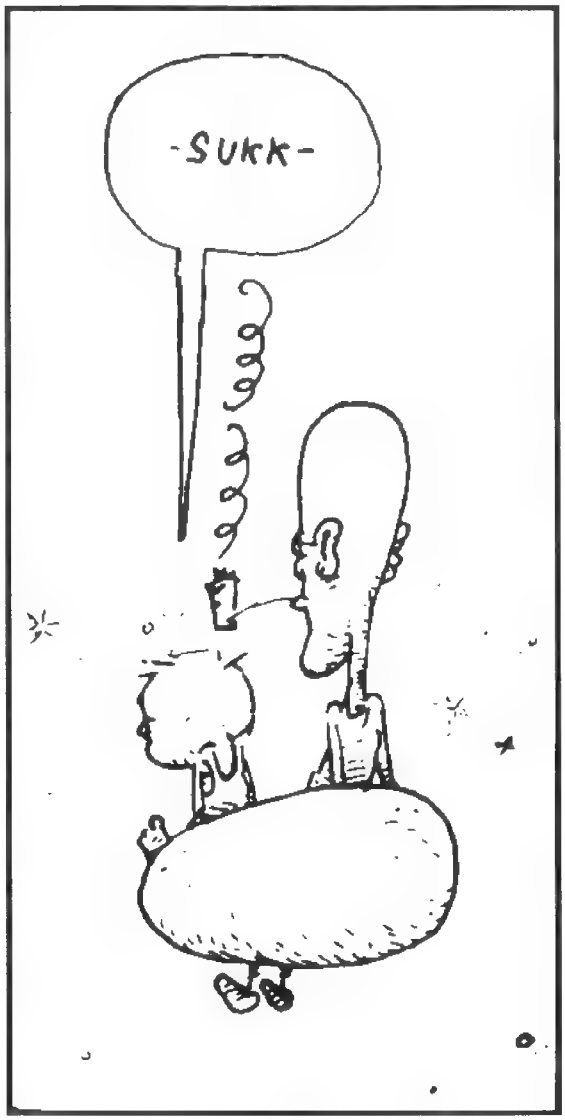

Slik går ryktene:
Tidlig i år eksploderte hjemmebrentapparatet til en kjent norsk tegner med dunder (...) og brak, noe som førte til full politiutrykning og beslagleggelse av restene.
Over til fakta:
Ola A. Hegdals første tegneserie-album er tilegnet «det gamle apparatet mitt».

Over til anmeldelsen, ja, for dette er faktisk et forsøk på det (tegneserie-anmeldelse, altså, ikke politi-anmeldelse)

Jeg begynner med den første tegneserie-siden, datert 1990, (for dette er en samling av stort sett av gamle serier, må vite):

Småen: Stakkars den blinde som les denne serien - kva skal han gjere da, meister?
Meister: Skru av lyset. Dermed kan han lese like godt som om han hadde sett.
Sitat slutt.

Spørsmål: Er Ola A. Hegdals første tegneserie en tegneserie eller illustrert radioteater?

Anmelderens svar: Både ja og nei.

Ja: Fordi mange, svært mange av sidene faktisk kan konsumeres uten å ta hensyn til bildene. Teksten er nok. (noe som går klart fram av den før omtalte side en).

Nei: Fordi Hegdal av og til bryter ut av de selvpålagte begrensningene som er utgangspunktet i og med at handlingen finner sted på en ødslig småstein av en klode med bare to innbyggere, ved å ta i bruk flere virkemidler enn de rent verbale.

Som når: Hegdal illustrerer Småens hemmelige dagbok eller lar Småen drømme eller lar tegningene stå i total, sarkastisk konstrast til teksten.

Men mest av alt er dette albumet et vitnesbyrd på den utrolige takhøyden det er i Hegdals hode. Føler han for det forlater han kloden for å fortelle om galskapsforsikring (med innlagt bestillingskupong) eller han avslutter stripen med mulighet for myntinnkast for den som vil ha et poeng.

Teksten er på tysk, på engelsk og på nynorsk, hvis da ikke hovedpersonene snakker i fullmåner!

Den velsignede uhøytideligheten som gjennomsyrer verket kommer videre til inntrykk ved smaksutdrag fra serien "I bollen", egentlig tegnet for Kosefisken - medlemsbladet for Norsk Undervannskjøledyrs avlslag. Hurra!

På Kloden er i følge Hegdal første bind av totalt 56 planlagte utgivelser. Ikke minst ser vi fram til de fem albumene som omhandler måtehold.

PÅ KLODEN BIND I
av OLA A. HEGDAL.
No Comprendo Press 1993

Tor Sandberg

Hai-jiah!

Christopher Nielsen er alltid fascinerende og underholdende. Han griper meg på en måte som svært få andre tegnere makter. Kanskje kommer det av nørheten i svært mange av Nielsens arbeider. Han aldri legger fingrene mellom. I Nielsens serier knuller, spyr og driter folk. Det er aldri snakk om å elske, å føle seg uvel eller å gå på toalettet. Samtidig skildrer Nielsen de mest marerittaktige opplevelser du kan komme ut for, som tenåring eller som voksen for den saks skyld. Og de fleste marerittene finner han hos de såkalte taperne. De som sniffer lim i stedet for kokain.

I «Nye to trøtte typer Spessial» har Nielsen samlet gammelt og nytt om hverandre. Ja, opp til ti år gammelt stoff har funnet plass mellom ting laget i 1993. Fandenivoldskheten har ikke endret seg, men det har kanskje vinklingen. Nielsen har om mulig blitt enda mer direkte og rett på sak. Han drar en del av de nye seriene legger ned i avgrunnen enn hva som er gjort før, og stiller av og til ubehagelige spørsmål vi kanskje helst ikke vil ha svar på. Som i historien om de tre guttene som møter den avdankede hora. Etter å ha runket to av dem drar hun med seg den tredje inn i skogen. Først er det stille. Så hører de to gjenværende kameratene skrik, protester, udefinerbare lyder. Panikkslagne rømmer de - fra hva?

Men det er likevel ikke vanskelig å le hjertelig av Nielsens serier, som du av og til kan le hjertelig av Iskalde grøss. En av utallige favoritter er Gutta fra Calcuttas Bøgdatour. Hold Brillan! Hold brillan!

Hai-jiah er forøvrig lyden en av Nielsens figurer kommer med i det han får orgasme.
Hai-jiah!

NYE TO TRØTTE TYPER SPESSIAL
av CHRISTOPHER NIELSEN
No Comprendo Press 1993

Tor Sandberg

Nærmest:
«He is dead, but he won't lay down" Skremmende realisme i Pelle og Proffen.
Borterst:
En avkledd helt i Den grønne kongen.

Kjempemessig?

Ingvar Ambjønsen har suksess også med bokserien om Pelle og Proffen, og etter filmsuksessen har vi vel egentlig spurt oss: når komer serien? Her er den altså. Eirik Ildahl, ved siden av Sverre Årnes vår mest rutinerte serieforfatter, er satt til å redigere og tilpasse historien til serieformat, og den for de fleste ukjente kroaten Boro Pavlovic tegner eventyrene. Første historie ut er også bearbeidingen av den første boka i serien: Kjempene faller.

Jeg tror at Semic nok her har sikret seg et godt kort. Serien er spennende og engasjerende. Den er mer realistisk enn hva vi er vant til å lese i Fantomet (de bruker ordet pikk, noe jeg tar som et tegn på realisme), og det er en fortelling fra et hjemlig miljø.

Alikevel er det etpar kreative feller som jeg er redd for at man kan gå i. Serien er fremdeles for mye «tegneserie» i ordets mest negative betydning. Personskildringen er overfladisk og stereotyp - identikasjonen er ikke så klar som den burde være. Krav til god underholdning er realisme og logikk - slik at leserne får den viktige identikasjonen til hovedpersonene og miljøet. Jeg ville anta at dette lettest oppnås med å fjerne seg fra de fortellingene som Ambjørnsen har skrevet og satse på egen produksjon på tegneseriens premisser. Alikevel har jeg stor forståelse for at man i en innkjøringsfase ikke skiller seg for langt fra utgangspunktet.

Tilbake til historien. Den starter litt tamt og nervøst, men tar seg opp straks. Det er få dødpunkter og grei skuring. Dette kan tydeligvis gutta Ildahl og Pavlovic - og de koser seg. Så spørs det da om de klarer å holde tempoet oppe for senere historier.

Kommentar til albumversjonen: Desverre blir fargene i denne versjonen vel harde, pga. glatt papir. Resultatet er at det blir mer krevende å lese. Rett opp det til neste gang Semic!

Tor Arne Hegna

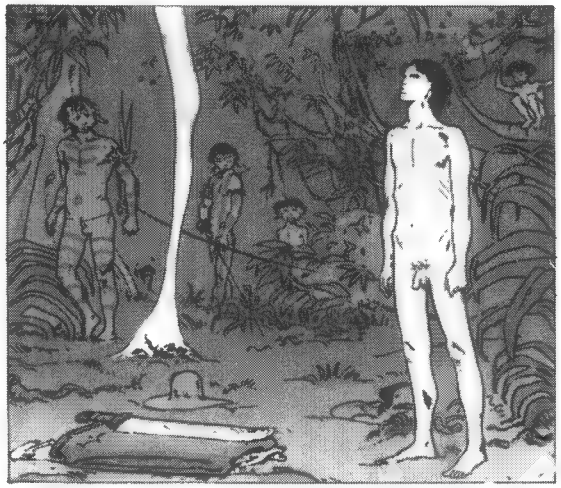

Den grønne tråd.

Andre bind i serien om Den grønne kongen, Guaharibos, er nå ute. Dette er tydeligvis et bredt anlagt eventyr for som baksideteksten sier: «Det er nå sagaen begynner».

Såvidt jeg forstår så bygger serien på en spenningsbok. Å tilrettelegge bøker for tegneserier kan bli bra, men som oftest blir det noe som hverken yter boka eller serien full respekt. Og dette er en serie som vi kunne ha vært foruten - ærlig talt. Den har ingen spesielle kvaliteter, det er ingenting som forklarer dens berettigelse. Historien er kjedsommelig overfladisk, og det samme kan sies om tegningene. De er flate etterligninger av Cosey - uten den sjel som han i sine beste stunder kan gi sine figurer. Hovedpersonen er så anonym at det heller til det kjedsommlige.

Når nordiske forlag satser penger på slikt, så kan man virkelig spørre seg hvorfor? Såvidt jeg vet, finnes det fremdeles mange serier som ennå ikke er oversatt til norsk eller andre nordiske språk. Serier som også er lange slik at de kan gi overskudd på sikt. Dette er en serie som er så tam og uengasjerende at leserne ikke vil plukke opp noen av de neste bindene som kommer. Nei, Semic, kutt ut dette tøyset mens dere ennå har sjansen og sats på noe mer sikkert. Hva med flere norske eller nordiske serier? Der kan dere selv være med å bestemme, og selv om produksjonen nok vil være noe dyrere, så burde det alikevel være sikrere enn dette.

Den grønne kongen 2: Guaharibos
Annestay & Mezzomo etter Sulitzer
Semic 1993

Tor Arne Hegna

Provoserende støy

«Et sted i London dør en filmregisør sakte av kreft. Hans livsverk, hans beste film, skulle har fortalt historien om en Europeisk landsby etterhvert som den siste timen år 999 e.kr. nærmet seg - midnattstimene som landsbyboerne var overbevist om at ville bringe dem Armageddon.

Nå vil ikke denne historien noengang bli fortalt. Men han jobber meningsløst videre med den, en film ingen vil kunne se.

Bortsett fra oss.»

Over: *Tid er et av elementene som er viktigst i Signal to noise. Her to scener der tiden er brukt på forskjellige måter.*

Med disse strofene fra baksiden på «Signal to Noise» av Neil Gaiman og Dave McKean starter vi denne omtalen. Historien gikk opprinnelig som følgetong i trendmagasinet «The Face» i 1989, men har blitt utvidet for denne utgivelsen.

Gaiman og McKean er relativt ukjente for norske lesere. De debuterte med «Violent Cases» i 1987 og fikk sitt kommersielle gjennombrudd med «Black Orchid» året etter. Deres største suksesser har de imidlertid ikke gjort i fellesskap. Gaiman er mest kjent for «Sandman», mens McKean gjorde bravur med «Arkham Asylum». På norsk har vi kun sett dem i «Muren Faller».

«Signal to Noise» er ikke noen tradisjonell serie for dem som forventer, eller krever det. Tvertimot er dette en av de få seriene som ikke kan puttes i en genre. I hvertfall ikke en typisk genre. Serien prøver på noe så sjeldent som å skildre et indre landskap. Et landskap som tidvis er uklart og forvirrende - støy, men som etterhvert trer frem som klart og tydelig - signal. Har livet en mening? Hva er i såfall meningen? Sentrale spørsmål som opptar oss alle i større eller mindre grad. Også hovedpersonen i fortellingen. Hans visjoner om det som skal bli hans ufullbrakte mesterverk er hans mål og mening. Visjoner som han skaper i sitt hode. For som han sier det i begynnelsen av historien: «Thats where the real films are.»

Hvorfor en fortelling om film som tegneserie? Ut i fra teorien om at mediet er sterkest på egne premisser, så skulle man tro at dette ville bli et tragisk forsøk på å beskrive en umulighet.

Eksempler på filmiske virkemidler er den kosekvente bruken av identiske ruter - eller rutemønster. På linje med filmens flatebegrensning av filmduken gir serieskaperene her seg selv en tilsynelatende unødvendig ramme. Dette er en estetikk vi kjenner igjen fra Miller og spesielt Moore. I en serie som «Watchmen» er samtidig ruta en gjentagelse av sideformatet, dette er også tilfellet hos Gaiman og McKean. Formatets fysiske begrensninger blir da også uttrykkets begrensning. Innenfor disse rammene bruker man selve tidsbegrepet. Sekvenser flyter stille og nøyaktig beskrivende. Andre sekvenser er mer assosiative. Elementer som blir dekonstruert, eller skapt ut av ingenting. Fra signal til støy og tilbake. Det er musikkvideoestetikk. Panorering i form av sekvenser som er brutt opp av rammer. For å bryte opp lesningen, for å definere tid.

Dave McKean er av mange ansett som en fornyer innene seriemediet. Han føyer seg inn en tradisjon der navn som Bill Sienkiewicz og Lorenzo Mattotti er sentrale. Ennå er han først og fremst en imitator, men han hevder at han om ikke så altfor lenge kommer til stå på egne ben. Mixed media-collager, fotomontasjer, strektegninger, pensel, airbrush, pastel, datateknikk, kopimaskin. Anything goes. Det kan være et tilsynelatende motto for McKean, men under dette ligger forståelsen av at skal man nå fram til et større publikum, så må man ta utgangspunkt i den visuelle verden som leseren befinner seg i, og ikke i gamle tegneseriekonvensjoner om hvordan en tegneserie skal være. Det er de færreste som kjenner disse konvensjonene, selv om de nok står temmelig sterkt her i Europa.

Neil Gaiman er en av de fineste tegneserieforfatterene vi har. Hans kanskje sterkeste side er blandingen av mytologier slik vi finner det i en serie som «Sandman», men også i generel fiksjon som «Violent Cases» og «Signal to noise» merker vi at det er en betydelig forfatterstemme. Men først og fremst er han en tegneserieforfatter med en unik forståelse for formen. Selve historien i «Signal to noise» er forsåvidt grei nok. Det som virkelig gjør denne serien så spesiell er forholdet ord og bilde. Det er en stadig dialog dem i mellom, der syntesen er av en høyere enhet en de to bestanddelene. Det er slik en god tegneserie skal og bør være. Dermed bærer en serie som «Signal to Noise» i seg et løfte om et uttrykk som ennå er uferdig, men snart vil springe ut i full blomst.

Tor Arne Hegna

3,71oscar på Bilal-logaritmen

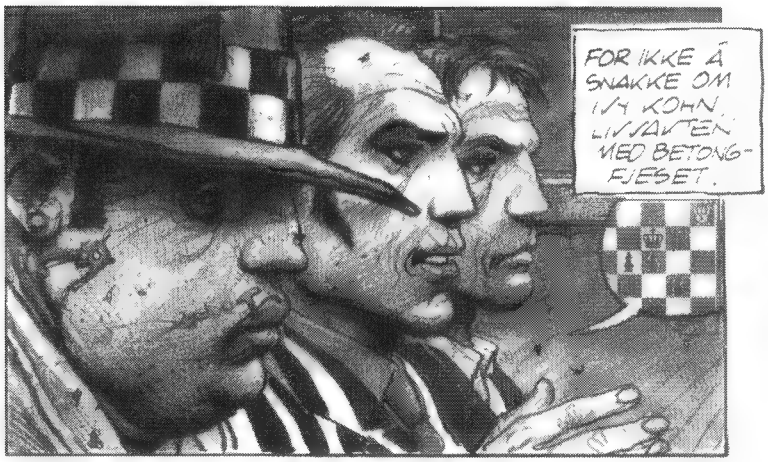

Over: Bilal tillater seg å spille på de mulighetene som man er gitt i tegneserie-formen. Som her der vi møter dialogen både som en forteller stemme og som et symbol - et sjakkbrett. I hvilke andre uttrykksformer har man et slikt register å ta av?

La oss med en gang slå fast at Bilal denne gangen ikke har hatt til hensikt å gjøre et «streit» album, og det usannsylige i at Semic i det hele tatt gir ut denne serien er i seg selv interessant. På den annen side må de være temmelig sikker på at Bilal har en temmelig stor følgeskare også her i Norge.

«Frost ved Ekvator» er den tilsynelatende usannsynlige tittel på siste bind i «Nikopol-trilogien» som Semic betegnende nok kaller den. De to andre er «Udødlighetens pris» og «Lokkeduen», utgitt av Semic i 1986.

Lest i sammenheng er kan serien sees på som en tradisjonelt oppbygd fortelling, men alikevel med en utradisjonell konstruksjon. Det er ikke den eneste dualismen i serien. Like viktig er forholdet tekst/bilde. Bildet er ikke nødvendigvis det handlings-bærende element i tegneserier. I «Frost ved Ekvator» faktisk i altfor liten grad etter min mening. Det streber etter rom, men Bilal er ikke alltid villig til å gi det så mye oppmerksom som det kanskje fortjener. Hans miljøskildringer er flotte. Det er et skitten, dekadent og klaustrofobisk landskap vi møter. Kanskje altfor klaustrofobisk. Det som hever «Lokkeduen» opp over det jevne er det rom og frihet som Bilal der gir tegneserierutene. I «Udødlighetens pris» manglet dette, og den serien er på det jevne. Et godt fortalt historie der fremdriften er prioritert foran intensiteten. Greit nok, typisk for de fleste tegneserier. I «Lokkeduen» derimot er det langt mer intensitet enn fremdrift. Og en langt mer fascinerende serie. En serie som på en måte setter seg på netthinnen. Det er denne «Widescreen-effekten», dette suggerende bilde, som jeg savner i «Frost ved Ekvator». I «Frost ved Ekvator» prøver Bilal å forene begge disse verdiene. Altså både fremdriften (den gode fortelling) og intensiteten. Langt på vei er dette vellykket - alikevel ikke helt...

Et spesielt kjennetegn, og jeg vil tro det mest fremtredene ved dette albumet, er den ironiske tonen. Ironien slik vi finner den i samfunnsskildringen (Bilal kommenterer bl.a. krigen i det tidligere Jugoslavia, han er selv født i Jugoslavia), det ironiske metaplanet der Bilal ironiserer over de tidligere historiene i trilogien og den skjebnenes ironi som hovedpersonene opplever. Det kanskje mest interessante ved dette er det som skjer på metaplanet. Særlig av den grunn at vi her kommer Bilals tegneserie-estetikk nærmere inn på livet.

En av de viktige personer vi møter er en uheldig filmskaper. Han har aldri klart å fullføre en film - ikke fordi han er misslykket, men fordi skjebnen ser ut til å gå mot han. Hans siste og ufullendte prosjekt er filmatiseringen av den historien som Jill Bioskop har fortalt han. Og som både Jill og Nikopol - hovedpersonene fra «Lokkeduen» til å begynne med spiller i. Scener fra opptakene dukker opp rett som det er - tilsynelatende uten videre. Her kommenterer Bilal seg selv. De som husker omtalen av «Lokkeduen» vil sikkert huske at flere anmeldere betegnet den som filmatisk. Noe Bilal tydeligvis har tatt innover seg - og distanserer seg fra ved så tydelig å vise hvor håpløst det er å fremstille en serie som film. Imidlertid, er det ikke like fånyttes å tilnærme seg ordet - og bokens - uttrykk? Bilal prøver. Som i de tidligere albumene møter vi avisartikler, leksikale oppslag o.l. for å utdype begivenhetene. Interessant og postmodernistisk - javel, men altså: Hva så? En sann postmoderninstisk serie vil heller prøve å utforske de forskjellige genrene innen formen og forholdet mellom disse, og ikke trekke til seg andre uttrykk utenfor den opprinnelige. For Bilal blir det for snevert.

«Frost ved Ekvator» er, så langt, Bilals hovedverk ved siden av «Jakten» (der han fikk hjelp til manus av Christin). Den tar opp i seg tema og fremstillinger fra tidligere album og kosentrer og avklarer disse. Den inngår i en trilogi med så mange kosmetiske elemter og muligheter for tolkninger og forståelser at det kan skrives avhandlinger om den. Det vil også sikkert skje. Det er vel heller ikke umulig at vi kommer tilbake til den her i TEGN ved en senere anledning om anledningen byr seg.

FROST VED EKVATOR
Enki Bilal
Semic 1993

Tor Arne Hegna

Krim, galskap og greske guder

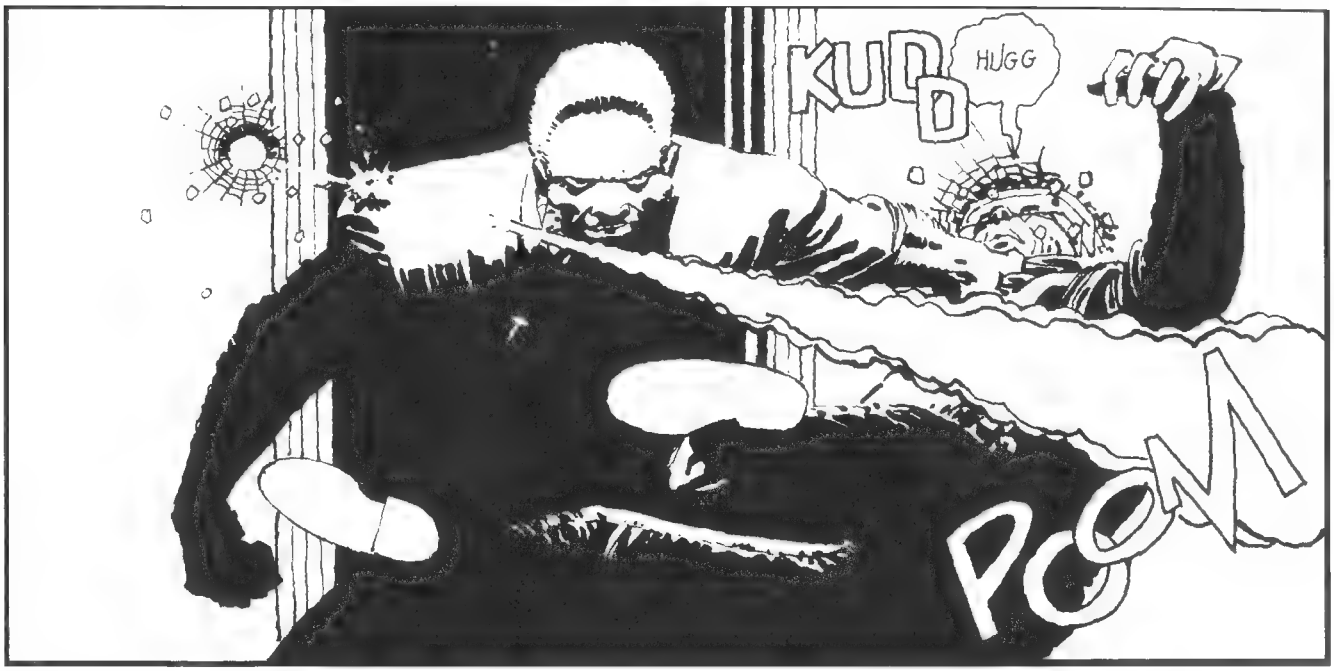

Over: Frank Millers hardkokte helt, Marv, i det ikke helt medgjørlige hjørnet. Fra DHP°51 (1991).

Serieantologien «Dark Horse Presents», DHP blant venner, ble kåret til beste antologi i årets Eisner-utdeling i USA. Det var en fortjent seier, DHP har bydd på mange gode historier gjennom årenes løp, fra det originale til det ordinære og fra det briljante til det elendige.

DHP utmerker seg først og fremst når det gjelder variasjon. Fra store og kjente navn til debutanter, og historier innen alle mulige sjangre: SF, krim, realisme, superhelter, action osv. Jeg kan nevne noen av antologiens høydepunkter det siste året.

Frank Millers hyldest til den hardkokte krimsjangeren, «Sin City», er en triumf for mannens stilsikre svart/hvitt-tegninger. Hele serien er en pur oppvisning i stil. Selve historien er typisk Miller, en ultravoldelig krimhistorie i en korrupt amerikansk, mytisk storby. Helten er som vanlig en tøff kar som tar loven i egne hender. Like fullt et imponerende og stilsikkert verk. Serien er som skapt for Semics «Hardkokt»-serie.

Ed Brubaker og Eric Shanowers «An Accidental Death» er en annen god serie. Brubaker er en av mange realister i nyere amerikanske serier (som Chester Brown, Joe Matt). Som tegner er han ikke så spennende, men han er en god historieforteller. Kombinert med Shanowers tegninger utgjør de to et "winning team". En sterk tragedie om ulykkelig kjærlighet med tragisk utgang, på en amerikansk marinebase i Cuba.

Alejandro Jodorowsky og Moebius' «The Madwoman of the Sacred Heart» er en besettende historie om galskap, religion og sex, spunnet rundt en ung studine og hennes filosofiprofessor.

Eddie Campbells selvbiografiske «Alec» og hans spesielle tolkning av gresk mytologi «Deadface» dukker sporadisk opp. I hans nyeste bidrag «Hermes vs. The Eyeball Kid» prøver han nok en gang å overbevise leseren om at det er superheltserier han driver med, med en skikkelig «slugfest» av kataklysmiske proporsjoner.

De beste korte serien fra DHPs første numre har blitt samlet i tre bøker; «The Best of Dark Horse Presents» nr. 1-3. I forbindelse med femårsjubileumet til serien kom det ut en bok med nye serier fra noen av de beste bidragsyterne til antologien. «Sin City» er utgitt i samlet form, likeså «An Accidental Death» (på forlaget Fantagraphics), og Eddie Campbells «Alec» og «Deadface» finnes også i samlede utgaver.

DHP har også to søsterblader: «Cheval Noir» inneholder stort sett oversatte europeiske serier, mens «Dark Horse Comics» er en antologi forbeholdt forlagets mange spin-off-serier fra filmer som Aliens, Predator, Indiana Jones, Star Wars m.m.

Randy Stradley (red.)
«Dark Horse Presents»
Dark Horse Comics

Øyvind Holen

Tex Willer - en trebeint hest

Nei, jeg er ikke syk. Jeg har bare lest to hefter med Tex Willer...

Gåte: *Hvem er det som rir og rir, men aldri kommer til poenget? Svar: Du finner det avbildet syv steder...*

For mange år siden, på den tiden jeg var bevøpnet med kruttlapp-pistol og sombrero-inspirert cowboyhatt (som for øvrig endte sine dager nede i en utedo) var Tex Willer det tøffeste som red en skimlete mustang. Han slo hardest, hadde det kraftigste hakepartiet og plasserte bly i skurkenes steinhjerter - nesten før du hadde rukket å bla om.

Sørgelig er gjensynet med Texas rangeren, så mange år etterpå - i og med nummer 13 og 14 - 1993 av serieheftet, henholdsvis kalt "Moriscos hemmelighet" og "Jaguarkrigerne".

Det er så sin sak at serien er skjødesløst, hastig og til dels dårlig tegnet av G. Letteri, det kan jeg alltids børe over med. Hovedproblemet med dagens industrialiserte utgave av Tex Willer er seigpiningen av hvert minste lille episode. Ja, selv det hvor det ikke skjer noe, trenger tegneren flere sider på å fortelle oss det. Eksemplene står i kø:

Side åtte i "Moriscos hemmelighet":

Bilde 1: Tex Willer rir.
Bilde 2: Tex Willer rir.
Bilde 3: Tex Willer rir.
Bilde 4: Tex Willer rir.
Bilde 5: Tex Willer rir. Sier: "Svarte".

Side 29 i "Moriscos hemmelighet":

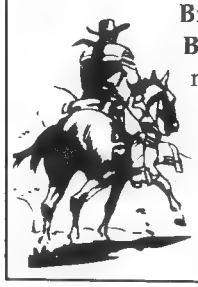

Bilde 4: Tex Willer tar fram en sigarett.
Bilde 5: Tex Willer fører sigaretten mot munnen.
Bilde 6: Tex Willer har sigaretten i munnen.
Bilde 7: Tex Willer blåser ut røyk. Sier: "Ingen flere sigaretter og ingen kaffe. Pokker ta!"

Side 33 i "Moriscos hemmelighet":

Bilde 1: Tex Willer hopper gjennom lufta.
Bilde 2: Tex Willer lander på ryggen til en mannsperson.
Bilde 3: Tex Willer lander på ryggen til en mannsperson.
Bilde 4: Tex Willer har landet på ryggen til en mannsperson.
Bilde 5: Tex Willer ligger på ryggen til en mannsperson.

Seigpiningen fortsetter i fortsettelsen - "Jaguarkrigerne":

Og slik arter det seg når en oberst (O) skal fortelle en grusom nyhet til guvernøren (G). Alt ledsaget av snakkende hoder, selvsagt:

G: Hva? En fange?
O: Det stemmer, herr guvernør.
G: Du store! Er han alvorlig såret eller i stand til å snakke?
O: Mannen er ikke skadet, Deres eksellense. Han fikk bare et lettere slag i hodet.
O: Han ble slått i svime med en gevørkolbe av to flinke soldater. Disse to holder nå vakt over fangen.
G: Flott levert, oberst! Men hvorfor i all verden har ingen underrettet meg om denne viktige nyheten før nå?
O: Enkelt forklart, herr guvenør. Jeg oppdaget noe med fangen som jeg anser som så alvorlig at jeg ville holde det hemmelig selv for mine egne offiserer... Foreløpig er det bare de to soldatene som fanget mannen som vet om det...
O: Foreløpig er det bare de to soldatene som fanget mannen som vet om det...

O: De to som nå holder ham innestengt og fastbundet i et rom her i annen etasje.
G: hva ?!
G: De forbauser meg, oberst! Hva slags oppdagelse kan være til de grader alvorlig at De finner det nødvendig å ta slike forholdsregler?
G: Hva i huleste har denne mannen avslørt for Dem? Jeg er sprekkferdig av nysgjerrighet, oberst.

O: Avslørt? Ingen ting, Deres eksellense.
O: Mannen har ikke uttalt et eneste ord. Fordi han...
G: Fordi han...?
O: ...fordi han IKKE ER NOEN MANN, herr guvenør...

Og sånn som dette fortsetter det! Bløøørrgh!

Tex Willer lurer seg ut av en fengselscelle ved hjelp av hypnose: 20 sider!

Og på toppen av det hele sitter Tex Willer og er utålmodig gjennom begge de to heftene fordi han har det travelt med å finne sønnen sin som er kidnappet. Men tror du han får røvva i gir av den grunn? Åh, neida. Ikke pokker!

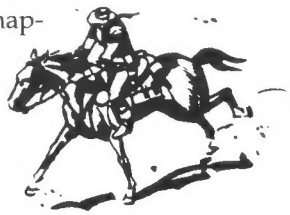

Bare for å vise at jeg ikke er en surpomp som ikke er i stand til å se positive sider ved det meste, vil jeg avslutte med noen rosende ord:

Tex Willer egner seg utmerket som opptenningspapir. Ingen vedovn burde bli levert uten minst en dusin Tex Willer-hefter.

Burn Baby, burn!

P.S. Jeg har hørt Sproing-juryen har nominert elendigheta. Jeg betrakter dette som en svært spesiell form for spøk - hvis ikke de nominerte heftene da virkelig er av en dimensjonalt annen kvalitet enn heftene jeg lest har basert denne anmeldelsen på.

Tor Sandberg

Livet i en tvangstrøye

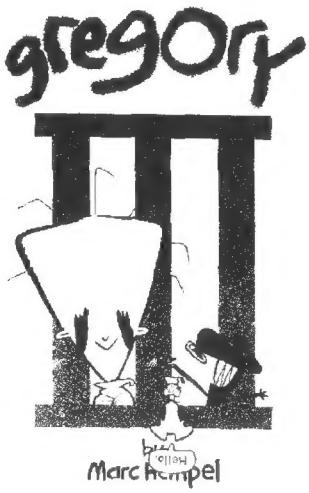

Gregory er Tommy etter at det har klikket fullstendig. Som vår venn Tommy har Gregory et overaktivt fantasiliv og dyriske bestevenner. Vennene er riktignok ikke tøytigre, men en rotte, en mus og diverse kakerlakker. Gregory lever heller ikke et trygt forstadsliv, men er innesperret i en kummerlig celle på et sinnssykehus. Han har en kledelig tvangstrøye, og kan stort sett bare si «zib zub».

Marc Hempels «Gregory» fra 1989 er en av de morsomste serier jeg har lest. Hempel er et rimelig ubeskrevet blad. Han har kunstutdan-nelse, har laget en del kortere serier, samt «Breathtaker» sammen med Mark Wheatley (anbefales også). Og altså fire album med den fullstendig sinnsyke ungen Gregory.

Gregory er lykkelig selv om han er innesperret, og ikke har stort annet å foreta seg enn å skrike og løpe rundt i cella si. Han har sine venner: Herman, en tøff rotte som har lært seg å klare seg sjæl. Han har en lei uvane å bli drept på slutten av hver historie, men heldigvis så blir han stadig reinkarnert som sitt gamle jeg. En gang var han riktignok uheldig, han ble gjenfødt som en rotte med sans for muskuløse fotballspillere, strikking og såpeoperaer. Problemet løst seg fort da Herman nok en gang ble drept, og gjenfødt i sin gamle maskuline form. Herman hadde en traumatisk opplevelse i Singapore '59 som han helst ikke snakker om, og han kuppet hovedrollen i Gregory II.

Gregorys andre venner er musa Wendell, som bare interesser seg for ost. Osten har en lei uvane med å havne i Gregorys bukser. Ellers har vi en bråte kakerlakker som Gregory viser en tendens til å spise opp, samt de ansatte på sykehuset som ikke kommer noen vei med Gregory. De har prøvd å sette han fri, men for Gregory er den store verden utenfor mer av et galehus enn den trygge tilværelsen i cella.

Det første albummet med Gregory er suveren svart og absurd humor. De følgende utgivelsene har ikke vært fullt så vellykkede, kanskje er Gregory en for begrenset figur til å lage flere album med. Men for all del, de andre albummene er morsomme, men det føste er hysterisk.

Marc Hempel
«Gregory I - IV»
1989, 1992, 1993, 1993 Piranha Press

Øyvind Holen

Disse godbitene kan bli dine!

TEGN 1/86
Utsolgt!

TEGN 2/86
Utsolgt!

TEGN 1/87 (29,-)
Will Eisner (intervju & omtale), Indian Summer-debatten, John Kåre Raake, Donald-analyse.

TEGN 2/87 (29,-)
Don Martin, Hugo Pratt, Julius Svensen, Ivan Andreasen, Kent Aske Jensen, Cosey & Jonathan, Freddy Milton.

TEGN 3/87 (35,-)
Tema: Franske serier. Minoritetsserier, Jean "Moebius" Giraud, Jon Sveinbjørn Jonson, Vindens passasjer, Tor Bomann-Larsen, Edgar P. Jacobs.

TEGN 4/87 (35,-)
Utstilling i Oslo, F'Murr, Art Spiegelman & MAUS, Jødenes polske lideleshistorie, Bomann-Larsen-intervju, Pusur/Garfield.

TEGN 1/88 (35,-)
Fantomet: Myte/virkelighet. Eirik Ildahl, Peter Haars & Kåmiks, Espen Schei, Mezieres & Christin, Japanske serier, Jerry Dumas.

TEGN 2-3/88 (64,-)
Jon Gisle, Serie-teori, Rock & tegneserier, Pesta: Ousland & Ildahl, Den mystiske mannen - serieklassiker (26 sider), Milton Carniff, Meningen med livet, Tyske motorsykler.

TEGN 4/88 (35,-)
Donald Duck: Carl Barks, tegnefilm, Walt Disney, Chr. Nielsen, Jodorowsky, Serier i Kenya,

TEGN 1/89 (35,-)
Knut Westad, Morten Myklebust, Ola A. Hegdal, Serieteori, Tintinslakt, Sensur.

TEGN 2/89 (39,-)
Kunst & serier, Tardi & krigen, Bomann-Larsen, Krazy Kat, Skurker i tegneserier.

TEGN 3/89 (39,-)
Verdens dårligste serier, Robert Crumb, Svenske serier, Dialektikk i Donald. Serier & reklame.

TEGN 4/89 (39,-)
Batman: film & historie, Serieutdannelse, Finske serier, Humor, Damlog, MAD, Hits & Tits.

TEGN 1/90 (39,-)
Enki Bilal, 80-tallets beste serier, Katolsk bakholds-angrep, Gutta på skauen, Auclair, Klær i serier, Å snekre serier,Utstilling, julebord & priser.

TEGN 2/90 (39,-)
Annie Goetzinger, Sergio Aragones, J. Lob, Midtsideplakat, Olaf Gulbrandsen-serie, Jersey.

TEGN 3/90 (39,-)
Dick Tracy: film & historikk, Knettene 40 År, Knut Nærum, Serier i avis og i data, Chr. Nielsen, Propaganda-serier.

TEGN 4/90 (39,-)
Intervju med redakterer i Pyton og MAD, Verdens tøffeste melkemann, Tore Knutsen, Kunst & Håndverksskolen, Serier.

TEGN 1/91 (39,-)
Steffen Kverneland & De Knyttede never (!!!), Avistegneren Herb, Don Rosa, Carl Barks, Warner Brothers

TEGN 2-3/91 (64,-)
Arild Midthun, Terje Nordberg, Brian Bolland, Lena Ackebo, serier & data (innføring), Hal Foster & Alex Raymond, TEGN-index.

TEGN 4/91 (39,-)
Sussi Bech (intervju), Rocketeer, Amerikansk vold: nyere serier fra USA, Frank Miller, Dave Gibbons, TEGN i Tiden: kaniner, Satan, Sverige, Svineri på boks.

TEGN 1/92 (39,-)
Torpedo, Mandryka, Thore Hansen, Lord Horror, Sandman, Walt Kellys Pogo, Tegnefilm, Claus Deleuran, Julebord

TEGN 2/92 (39,-)
Tommy og Tigern, Gamle sex-serier, Serie-Seminaret i Oslo, Prisvinner Morten Myklebust, A. Moore: "Å skrive tegneserier..."

TEGN 3/92 (39,-)
Canadiske serietegnere, Jonsson & Goetzinger, Hunt Emerson, Carsten Graabæk. Tyskland,

TEGN 4/92 (42,-)
Steffen Kverneland, Inkalill, Trygve Høiseth, Kontrakt med Gud, A. Moore: "Kunsten...", siste del.

TEGN 1-2/93 (64,-)
20 sider Kraftig Kost! Tegneseriefestivalen, Historiske serier, Mad, Holmberg, Journalister. 80 sider!

Send din bestilling til: **TEGN**, Westye Egebergsgt. 8c, 0172 OSLO.

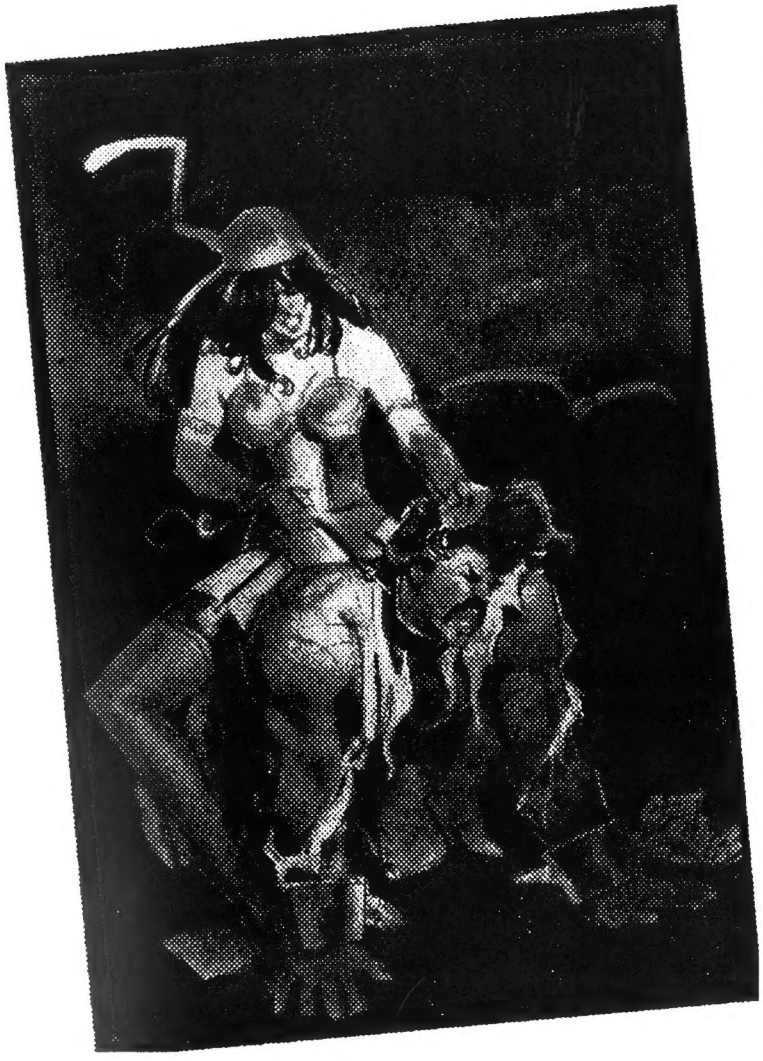

Plager naboen deg fordi du ikke kjøpte forrige nummer av TEGN?

Kjøp et abonnement til deg selv og et naboen og bli kvitt dine problemer!

Å være serieleser er en hard skjebne. Enkelt tror ganske enkelt at vi er noen naut som man bare kan herje med. Men ikke mer, nei aldri mer skal vi lide under andres blikk. For vi har sett lyset, og det er TEGN. La disse mystiske og tvilsomme subjekt (naboklassen) leve i frykten for hva vi vil komme til å gjøre, den dagen vi er forent!

Derfor, alle jordens serielesere, foren dere!

Abonner på TEGN, det komikalistiske manifest!

For kun 160 kr i året kan du oppleve boblenes diktatur, fortellingens mål!

Klipp ut og send inn

Ja, jeg vil gjerne bli medlem av det sanne komikalistiske samfunn. Derfor tror jeg at TEGN er det eneste rette for meg. Jeg betaler gladlig 160 kr. i året for å bli det! Da får jeg 4 nummer for det. Dette er for godt til å være sant!

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr: _____

Inntekt: _____

Kontonr: _____

Brev

Kan sendes ufrankert i Norge. Addressaten betaler porto!

Svarsendingsavtale nr. 150260/19

Foreningsservice, Fellesinvest

St. Hanshaugen Postkontor
0131 Oslo

Til:

KEILEN, GUNNAR
Gullhauggrenda 36
1353 Barums Verk

Returadresse:
TEGN A/L
Westye Egebergsgt. 8c
0172 OSLO

STEFFEN KVERNELAND

DE KNYTTEDE NEVER

Nå i nytt opplag!

Det er ennå ikke forsent å sikre seg århundrets mest tiljublede norske tegneseriealbum! Et nasjonalkubistisk epos med Dr. Jonas Fjeld!

Kun kr 98,- hos Narvesen og velassorterte bokhandlere.